

Ny nordnorsk ordbok

- Det nordnorske vokabularet viser eit sjølvbergingssamfunn, seier forfattar Ove Arild Orvik

SIDE 12-13

Kle-deg-som-Fosse-dag

Voss gymnas laga særprega markering for å feira Jon Fosse

SIDE 11

100 år sidan Garborg døydde

Garborgsenteret markerer Arne Garborg heile 2024.

SIDE 14-17

Norsk Tidend

medlemsblad for Noregs Mållag

nr. 1
februar 2024

Nynorsktekst på norske filmklassikarar

Har ein segla på Austen, har ein opplevd mykje. Alt kan ikkje forklarast.

- Kan du tenkje deg å sjå den norske filmklassikaren *Kjærlighetens kjøtere* (biletet over) frå 1995 med undertekstar på nynorsk?
- Det kan du få høve til no. Platekompaniet og Christer Falk samarbeider om å gje ut norske

- filmskattar i restaurerte utgåver på Blu-ray. Til no dreier det seg om 21 titlar teksta på nynorsk.
 - - Målet er at alle nyutgjevingane skal ha nynorsk undertekst, seier Erik Salvesen i Platekompaniet.
- Side 8-9

Skjermopplysings- dialektikk

■ GPS er eit svært nyttig verktøy for å navigere seg, men same teknologien kan også brukast til å presisjonsbombe både militære og sivile mål. Kunstig intelligens kan brukast til å forenkle ein drøss med oppgåver, men det kan også brukast til å spreie vankunne, jukse og bedra. Både dei konstruktive og destruktive bruksmåtene av teknologi eksisterer ofte samstundes.

■ Det er kjend at Sokrates var skeptisk til skriftkulturen, fordi han meinte det ville øydeleggje samtalen – dialogen – som var hans metode. Han var også uroleg for at det ikkje lenger skulle vere naudsynt å hugse – ein kunne jo berre lese seg opp att! Vi kan med ganske god sikkerheit slå fast at skriftkulturen har vore eit stort gode, og det er dimed lett å le av Sokrates i dag. Men ein treng ikkje å vere reaksjonær fordi ein er føre-var til ny teknologi.

■ Det er forskning som tyder på at vi hugsar betre dersom vi noterer for hand, og vi konsentrerer oss og hugsar betre når vi les på papir heller enn skjerm. I Utdanningsnytt kunne ein no også lese at barn lærer bokstavar dårlegare dersom ein aldri har skrive dei for hand. Hjernene får ikkje nok stimuli, og det går særleg utover bokstavar som liknar, så som b og d.

■ Det er vitskapelege undersøkingar som viser at mobiltelefonar og datamaskinar endrar hjernen sjølv hos godt vaksne. Berre rusmiddel endrar hjernen i like stor grad. Det å lese og skrive er ferdigheiter ein må lære, trene og halde ved like. No veit vi at lesing og skriving på skjerm og tastatur, har negativ innverknad på forståinga vår av språk. Dette kan på sikt gå utover skriftkulturen samfunnet er tufta på. Det vil auke forskjellane mellom dei som kan lese og skrive godt, og dei som i mindre grad kan.

■ Det er på tide å ta diskusjonen om skriftkulturens eigenverdi, og om lesinga sin plass i eit høgteknologisk og aukande digitalisert samfunn. Nei, vi skal ikkje avskaffe PC-ane i skulen, eller stogge digitaliseringa. Men ein kan bruke denne teknologien betre, og balansen mellom bruk av bok og papir og skjerm bør endrast. Dette er ikkje berre eit pedagogisk spørsmål, dette er eit politisk spørsmål om kva ferdigheiter vi får i samfunnet.

VEMUND NOREKVÅL KNUDSEN

Utgeven av Noregs Mållag

Avisa blir redigert etter Redaktørplakaten.

Tilskrift: Dronningens gate 22, 0154 OSLO

Redaktør: Vemund Norekvål Knudsen

I redaksjonen:

Hege Lothe, Erik Grov

Heimeside: www.nm.no

Abonnement: 250 kroner per år

Utforming: Audun Skjervøy, Språksmia AS
smia@spraksmia.no

Altfor mange lærarar i norske klasserom er ikkje i stand til å drive opplæring i og på nynorsk. Det er ein **skandale**.

Når læraren ikkje kan

■ Dette går utover kvaliteten på lese- og skriveopplæringa, og det er sjølvsagt verst for allereie sårbare nynorskelevar. Styresmaktene er klare over det, og eg ventar at dei to statsrådene i Kunnskapsdepartementet tek grep. Det bør vere umogleg å sitje stille og sjå på at vi utdannar lærarar som ikkje har kompetansen som krevst.

■ Nasjonalt senter for nynorsk i opplæringa har skrive ein rapport på oppdrag frå Språkrådet, som blei publisert før jul. Rapporten viser at nynorsken står svakt i lærarutdanningane, og at mange lærarstudentar kan fullføre studia utan å bli vurderte i nynorsk (!). Norske kommunar som tilset lærarar, veit ikkje om kandidaten er skikka til å stå i klasserommet. Slik kan vi ikkje ha det lenger.

■ Rapporten viser det Noregs Mållag har vore opptekne av og uroa for i mange år: At lærarutdanningane ikkje sikrar nynorskkompetansen til framtidige lærarar. Han slår fast at studentar som ikkje har norsk i fagkrinsen sin, svært sjeldan får vurdert nynorskkompetansen, og at dersom institusjonen i det heile tatt testar nynorskkompetanse, så skjer det i hovudsak ved heimeeksamen. Dette er alvorleg.

■ leiarteigen

PEDER LOFNES HAUGE

Leiar i Noregs Mållag

■ Alle lærarar som underviser i norsk skule, må kunne drive opplæring i og på nynorsk. Så enkelt er det. Anten ein har norsk i fagkrinsen sin eller ikkje, er alle lærarar norsklærarar. Lesing og skriving er grunnleggjande dugleikar i alle fag. Folk flyttar meir på seg enn før. Det er ingen automatikk i at ein blir busett og tar arbeid der ein utdannar seg. Du kan ta lærarutdanning i Oslo, men bli ståande i klasserommet i Kvam. Dessutan skal alle elevar møte nynorsk anten som hovud- eller sidemål.

■ Styresmaktene må på banen. Norsk må bli obligatorisk fag for dei som utdannar seg til å undervise 5.–10. trinn, og det må klare språkkrav inn i rammeplanane. Ein bør ikkje få fritak i lærarutdanninga sjølv om ein hadde fritak frå vurdering i

Illustrasjonsfoto: Hege Lothe

skrive

sidemål på vidaregåande. Dessutan bør det vere klare krav til kva skriftleg dugleik ein student skal gå ut av utdanninga med, og denne kompetansen må synleggjerast på vitnemålet. Berre slik kan ein rektor vite at ho tilset ein lærar som er skikka til å vere lærar.

■ Dette blir ei viktig oppgåve for den nye statsråden for forskning og høgare utdanning, Oddmund Hoel. Han både forstår og bryr seg om problemstillinga. Som dei fleste er kjende med, er han tidlegare leiar av Noregs Mållag, og ein av dei som kjenner målsaka best i kongeriket. Det kan kome godt med når han no skal treffe kongen til lunsj kvar fredag. Det er godt nytt for nynorsken i høgare utdanning at vi no har ein statsråd som veit betre enn dei fleste kva målrørsla ventar av regjeringa.

■ Ting tar tid, og eg trur fleire utdanningsinstitusjonar kan få til ei praksisendring sjølve, om det er vilje. Dei kan få på plass reglar for kor mykje vekt ein skal leggje på språk i tekstane som blir vurderte. Dei kan vektleggje nynorskdidaktikk. Obligatoriske arbeidskrav eller eksamenar kan vere på nynorsk. Dessutan kan dei synleggjere nynorsk ved institusjonen, slik at studentar naturleg møter språket i studiekvardagen.

■ Institusjonane kan skape endring nedanfrå. Eit første steg er å lese rapporten frå Nynorsksenteret og ta til seg tiltaka som blir føreslegne. Og dei kan ta eit større ansvar som språkpolitiske aktørar og krevje endring frå nasjonale styresmakter. Uansett kvar i landet dei held seg, må dei sikre at alle elevar får trygge og kompetente lærarar som meistrar nynorsk. Berre slik kan elevane bli sette i stand til å meistre heile den norske språkskatten.

“ Alle lærarar som underviser i norsk skule, må kunne drive opplæring i og på nynorsk. Så enkelt er det. Anten ein har norsk i fagkrinsen sin eller ikkje, er alle lærarar norsklærarar.

■ sagt

jeg begynte å skrive låter på engelsk, men det ble bare rart. Bokmål følte også unaturlig. Derfor endte jeg opp med en blanding av nynorsk og dialekt. Nynorsken ligger jo nært opp til ålesundsdiakta og er etter min mening mer fargerikt, lyrisk og klinger bedre enn bokmål. Så selv om jeg har hatt bokmål som skriftspråk hele livet, så er det helt naturlig for meg å formidle tekstene på nynorsk, sier Lars.

Lars Øverås
til bypatrioten.com

Å skrive på nynorsk kan også være forfriskende og forløsende, for å slippe litt unna sin egen måte å skrive på.

Geir Nummedal
til Forfatterforeningen.no

Som ein slags speeda Ivar Aasen samlar Oliver Lovrenski, fødd i 2003, opp orda frå gata og stappar dei ned i den litterære skreppa si. Før han drysser dei ut i avsnitt, som er akkurat lange nok til å fange merksemda til TikTok-generasjonen.

Knut Hoem, NRK.no

Jeg liker både tekstene og melodiene. Hans særegne stil, melankolien og bruken av dialekta si. Greit for en kar fra Kristiansund det!

Ole Gunnar Solskjær
om Stein Torleif Bjella til NRK

Eg fossles Fosse

Siss Vik

«Eg kan finna på mykje galskap, men eg kan ikkje svikta nynorsken.»

Jon Fosse
til Kvinner og Klær, 2007

– Det er kult om bøkene til Fosse gjer at det kjem fleire bøker på nynorsk. Nokre gonger når eg les bokmål, er det vanskeleg, sidan eg snakkar på ein måte som liknar meir på nynorsk

Eleven Maisha
til Hardanger Folkeblad

Jeg skulle hatt to liv. Da skulle mitt neste liv vært på nynorsk

Kalle Moene
til Dagens næringsliv

Ingen tar skade av å bli litt mer eksponert for nynorsk. Tvert imot er det bra for sidemålsopplæringen. Det er ikke koptisk eller latin skolene skal bruke.

@DaveyWathne på X

Takk for musikken, Lillebjørn Nilsen. Du var lyden av byen for fleire generasjonar. For min eigen del er eg også glad for at du viste fram kor fint det går an å kome frå Oslo og skrive på nynorsk.

@jenskihl på X

Peder tek attval – kan bli den lengstsitjande leiaren i Mållaget

2023 vil for alltid bli hugsa som året Jon Fosse fekk nobelprisen i litteratur. Det blei også det høgste medlemstalet i Noregs Mållag sidan 1987, med 15 682 medlemmar. **Peder Lofnes Hauge** har informert valnemnda at han tek attval.

MEMUND N. KNUDSEN
vemund.knudsen@nm.no

■ – *Korleis vil du oppsummere nynorskåret 2023?*

2023 var først og fremst ein fest. Jon Fosse fekk Nobelprisen i litteratur, Mållaget sette medlemsrekord med 15 682 medlemmer, og vi kjøpte kontorlokale i Oslo. Etter nesten 120 år som organisasjon, kunne sentrallekken endeleg kome i eige hus. Vi kunne ofte kjenne på at vi er vinnarlaget, og det er viktig. Det motiverer til innsats inn i 2024.

■ – *Kva var dei største sigrane?*
– Då Stortinget vedtok ny opplæringslov, fekk endeleg ungdomsskulelevane rett til å gå i språkdelt klasser. Det har vi jobba for lenge. Det er ikkje kvar dag nynorskelevane får ein heilt ny rett, som også er blitt fullfinansiert i statsbudsjettet. At vi fekk tvinga Google og andre til å produsere stavekontroll på nynorsk, var også ein viktig siger.

■ – *Kva var det største / dei største nederlag?*

Vi hadde venta at Stortinget skulle stille krav om nynorskversjon av digitale læringsressursar som er laga for bruk i skulen. Det gjorde dei ikkje. Konsekvensen er at nynorskelevane store delar av tida får opplæringa si på bokmål. Det går ut over lese- og skriveopplæringa og rokkar ved retten til opplæring på eige språk.

■ – *Korleis var Stockholm?*

– Det var fantastisk! Eg trur ikkje eg klarer å skildre kor stort det var. Det var altså så overdådig pomp og prakt på nobelbanketten. Det var litt høgtid heile helga. Eg kjende det som eit stort privilegium å få vere med, men samstundes var det i sanning rett og verdig at Mållaget var til stades for å feire at ein nynorskforfattar har fått nobelprisen i litteratur.

■ – *Det er landsmøte i år – og du stiller til attval?*

– Ja! Eg har sagt til valnemnda at eg gjerne leier Mållaget i to år til, dersom landsmøtet er nøgd med jobben eg

har gjort og ynskjer meg vidare. Eg har verdas kjekkaste jobb. Det er fest og strid om kvarandre, og det kjennest godt å arbeide med noko som er så viktig og som betyr så mykje for så mange.

■ – *Kva bringar 2024 for Mållaget og nynorsken? Kva saker skal prioriterast med deg i to nye år?*

– Vi skal ta med oss det positive frå året vi har lagt bak oss, og krevje meir. Eg håpar å få opna språkløva igjen og endra ho til det lova kunne blitt dersom dei raudgrøne hadde fått gjennomslag i opposisjon. No styrer dei landet og har makta til å gjere lova betre for nynorsken. Vi skal også gjere ein jobb der vi ikkje kom heilt i mål med opplæringslova – slik at nynorskelevane får møte nynorsk i digitale læremiddel og læringsressursar. Og så håpar eg vi kan få gjort noko med lærarutdanninga. For mange studentar går ut i skulen utan å kunne drive skikkeleg opplæring i og på nynorsk.

– Arbeidsprogrammet er fire-årig, og det er to år igjen. Vi har alt kunna krysse av for veldig mange ting, og skal halde fram med høgt tempo i åra som kjem.

■ – *Dersom du sit ein periode til, vert du den lengst sitjande mållagsleiaren nokon gong. Er det noko du har planlagt?*

– Det var i alle fall ikkje planlagt då eg blei leiar, men det er klart at det hadde vore stas. I mi leiarid har eg hatt to foreldrepermisjonar og vi har vore gjennom korona med nedstenging og reiserestriksjonar. Desse fire åra har gått altfor fort, og eg føler eg har masse meir å gje for Noregs Mållag.

■ – *Sist du stilte til dette intervjuet i fjor, sa du at Jon Fosse var den «nynorskkingen» du helst ville stått fast i heisen med. Fekk du stått noko i heisen med Fosse i Stockholm, eller står du framleis ved dette svaret?*

– Nei, han hadde meir enn nok på programmet den helga. Det var eit godt svar sist, så eg held meg til det i år også, eg.

■ **Redaktørmerknad:** Dersom Hauge får attval, vil han ha hatt vervet i 6 år. Det er det lengste nokon leiar i Mållaget har sete som leiar. Per dags dato er det Hans Olav Tungesvik som har hatt vervet lengst, med fem år frå 1965 til 1970. På den tida var leiarperioden eitt år, medan han no er to. Tungesvik blei altså valt som leiar fem gonger. Det vil framleis vere rekorden for mengda attval, sjølv om Hauge skulle bli den lengst-

HENDINGSRIK LEIARPERIODE: I den andre perioden som mållagsleiar har Peder Lofnes Hauge fått oppleve medlemsrekord, sjølvgeide kontor for sentrallekken og nobelpris til ein nynorskforfattar.

en llaget

BOKMÅLET VALSAR OVER: Det trengst ei ny dialektreiseing, særleg på Austlandet. Her valsar bokmålet over både bygdemåla og bymåla, sa Ingar Arnøy til dei frammøtte på Flisa skole.

- Skal solungdialekta leve, må ho brukast

Måndag 11. desember var det møte om solung-dialekta på Flisa skole.

■ Tema var vilkår for målføra allment og solung spesielt. Samstundes vart Solør dialekt- og mållag skipa.

Ingar Arnøy frå skriveforfatta i Noregs Mållag heldt ei kort innleiing. Deretter var det panelsamtale med TV2-journalist Camilla Botilsrud Sagen og lærar og barnebokforfattar Kari Bredvold.

- Skal solungdialekta leve, må ho brukast, sa Camilla Sagen i panelet.

Sagen er kjend frå God morgen Norge på TV2. I panelet prata ho om opplevingane ho har hatt som dialektbrukar på TV.

Oppmøtet viste at det er engasjement og vilje for å ta vare på og styrkje solungdialekta. Litt

over 30 solungar stilte opp måndagskvelden for å høyre praten om dialekt. Mållaget fekk også fleire medlemmer.

Kontaktperson for det nystarta Solør dialekt- og mållag er Mari B. Gundersrud. Den formelle skipinga av laget tek til med eit årsmøte seinare i år. Laget har fått hjelp i arbeidet frå fleire kjende solungar, m.a. frå Ståle Solbakken, trenar for herrelandslaget i fotball.

Høgtlesing på dialekt

Kari Bredvold er barneskulelærar og busett i Oslo, men er opphavleg frå Finnskogen. Ho har skrive to barnebøker om «Nissene fra Finnskogen», der all dialogen er skriven på solungdialekt. Før dialektmøtet på Flisa skole drog Kari saman med Vemund N. Knudsen og Ingar

Arnøy på barneskular i Solør og hadde høgtlesing frå siste boka om Nissa på Finnskogen.

Dette vart følgt opp med ein prat om dialektar. Det var fleire av ungane som var kjende med ulike dialektuttrykk, og som sa at dei snakka dialekt heime.

- Vi har berre fått positive, ja beint fram svært positive meldingar frå alle vi har møtt i Solør, seier Ingar Arnøy. Arnøy hadde samtalar med rektorar, ordførarar og næringslivsfolk, og dei tykte alle vel om at det blir arbeid med og for solung.

- Det trengst ei ny dialektreiseing, særleg på Austlandet. Her valsar bokmålet over både bygdemåla og bymåla. Eg er viss på at det er mogleg å berge målføra og at vi kan skape store, sterke alliansar i arbeidet, seier Arnøy.

Nynorskstipend til Heidi Mundal for nynorsk YouTube

Heidi Mundal (biletet) er lærar for vaksne innvandrarar som skal lære seg norsk på Ulstein vaksneopplæring i Ulsteinvik. Denne opplæringa er på nynorsk, noko som fungerer godt. Ho opplever

at mange studentar er ivrige og ynskjer å lære norsk også utanom skuletida. Desse studentane nyttar seg gjerne av ulike læringsressursar som dei finn på nettet,

og dessverre er det aller meste av slike ressursar på bokmål.

Det vil Heidi Mundal gjere noko med. Ho er tildelt eit stipend på 50 000 kroner for å lage YouTube-videoar med tanke på å nå vaksne innvandrarar som er i gang med opplæringa si på nynorsk.

- Det er svært viktig for nynorsken at alle nynorsk kommunar tilbyr opplæring på nynorsk for vaksne innvandrarar. Og då bør det vere mange ressursar tilgjengelege. Vi tykkjer det er veldig bra at Heidi Mundal vil utvide mengda nynorskressursar på nettet, seier Peder Lofnes Hauge, leiar i Noregs Mållag.

■ Noregs Mållag gjev kvart år ut to nynorskstipend på 50 000 kroner.

■ I fjor gjekk eitt stipend til Heidi Mundal for å lage YouTube-videoar på nynorsk for vaksne innvandrarar og eitt stipend til Ove Arild Orvik for å kunne fullføre Nordnorsk ordbok.

■ Prispengane er ei løyving frå Kulturdepartementet og skal gå til prosjekt som fremjar nynorsk på område der han frå før er lite brukt.

■ Søknadsfrist for årets nynorskstipend er sett til 15. februar. Sjå heimesidene til Noregs Mållag for meir informasjon.

MIDLAR TIL LESELYST: Nasjonalbiblioteket har fordelt 28 millioner kroner i støtte til 22 utviklingsprosjekt. Illustrasjonsfoto:

Gorm Kallestad / NTB / NPK

Bibliotek får 28 millioner ekstra

At **norske folkebibliotek** får 28 millioner kroner ekstra, håpar kulturministeren vil fremje lesing og leselest.

■ Det er Nasjonalbiblioteket som har fordelt 28 millioner kroner i støtte til 22 utviklingsprosjekt beskrivne som nyskapande, og dessutan 47 tiltak for aktiv formidling.

– Biblioteka våre er heilt sentrale i arbeidet med å fremje leselest i befolkninga. Midlane som

no blir fordelte, vil både bidra til å styrkje biblioteksektoren samla sett og til at folk over heile landet får endå betre litteraturformidling gjennom det lokale biblioteket sitt. Med det håpar eg at fleire får lyst til å lese meir, seier kultur- og likestillingsminister Lubna Jaffery.

Prosjekt- og utviklingsmidlane skal i hovudsak stimulere og bidra til utvikling av nye bibliotektenester, formidling av innhaldet i biblioteka og utprøving av nye samarbeidsformer.

KI og kjeldekritikk

Eit av prosjekta som direktør for bibliotekutvikling ved Nasjonalbiblioteket, Svein Arne Tinesand, trekkjer fram, går føre seg ved Innlandet fylkesbibliotek. Der jobbar ni kommunar saman om å få fram løysingar og tiltak for å skape leselest og auke leseferdighetene i utvalde grupper, med formål å redusere sosial ulikskap.

I Troms satsar fylkesbiblioteket på å utforske korleis ein kan halde på lesarane i eit livslangt perspektiv. Andre døme på kva biblioteka

snusar på, er kunstig intelligens, kjeldekritikk, berekraft og klima – der til dømes Bergen offentlege bibliotek får midlar til å lage klimafestival for barn og unge, som «arena for kunnskap og handlekraft».

Til saman søkte 240 bibliotek om midlar. Prosjektstøtta er ein del av overskotet frå spelemidlane til Norsk Tipping, og det er Nasjonalbiblioteket som har som oppdrag å dele ut midlane som er del av verkemidla til Den nasjonale bibliotekstrategien 2020–2025.

NPK

Jan Olav Baarøy ny styreleiar i Nynorsk kultursentrum

Jan Olav Baarøy (biletet) er vald til ny styreleiar og Amela Koluder ny nestleiar i Nynorsk kultursentrum.

■ Den nye styreleiaren vart oppnemnd som styremedlem av Kulturdepartementet med verknad frå 20. desember 2023, etter at Reidar Sandal gjekk av månaden før. Baarøy vart innstilt som styreleiar av valnemnda.

– Eg er stolt og audmjuk over

oppdraget og ser fram til å utvikle Nynorsk kultursentrum vidare saman med kompetente tilsette og eit godt samansett styre. Som styre skal vi både bidra til stabil styring og god støtte for den nye direktøren og alle tilsette, og samstundes utfordre og bidra til fornying og stimulere til spanande prosjekt i åra som kjem, seier han.

Jan Olav Baarøy er fødd i Bergen i 1971, oppvaksen i Ørsta og no busett i Førde. Til dagleg er han direktør for Norsk senter for

utvekslingssamarbeid (Norec), som ligg under Utanriksdepartementet. Han har studert teologi og sosialantropologi ved Universitetet i Oslo og har ein MBA frå Noregs handelshøgskole.

I tillegg har Baarøy bakgrunn frå blant anna Kirkens Nødhjelp og Unicef. Valnemnda har lagt vekt på at Baarøy har solid utdanning og lang erfaring innanfor leiarutvikling, lagbygging, styrearbeid og samspel med offentlege etatar.

NPK

ELEVTALET FELL: Det er ein nedgang i det totale elevtalet i dei områda der nynorsken står sterkt. Denne nedgangen er sterkare enn nedgangen i nynorsk, viser nye tal.

Færre elevar har nynorsk som hovudmål

No har éin av ni elevar nynorsk som opplæringspråkform. Leiar ved **Nynorsk-senteret** er ikkje overraska, men ser det òg i samanheng.

■ 11,4 prosent av norske elevar har nynorsk som hovudmål, skriv nettavisa Framtida. Det siste året har talet gått ned 0,1 prosentpoeng. Talet har gått ned sidan 2001 då det var 14,8 prosent som hadde nynorsk som opplæringsmål, ifølgje SSB.

Elevane følgjer opplæringsmålet som skulen har valt frå 1. til 7. klasse. Frå 8. klasse kan elevane sjølv velja om dei vil halda på nynorsken eller byta til bokmål.

– Det er ein nedgang, men

likevel ganske stabilt. Me ser òg av tala at det er særleg i randsonene at nynorsk er under press. I kjerneområda står det ganske greitt til, seier leiar Synnøve Marie Sætre ved Nynorsksenteret til Utdanningsnytt.

Om lag halvparten av elevane i Vestland og Møre og Romsdal har nynorsk som opplæringsmål i skulen. Randsonområda for nynorsken er dalstrok på Austlandet som Hallingdal, Telemark, Gudbrandsdalen og Valdres. I Innlandet, der dei to sistnemnde dalstroka ligg, var det i 2021 8,06 prosent som hadde nynorsk i skulen i fylket. No er det 7,18 prosent.

– Det er ein nedgang i det totale elevtalet i dei områda der nynorsken står sterkt. Så det handlar ikkje nødvendigvis om ei

styrking av bokmål. Den demografiske tendensen er sterkare enn språkskiftet, seier Sætre.

Prosentdel elevar som har nynorsk som opplæringspråk:

- Agder: 3,37 prosent
- Innlandet: 7,18 prosent
- Møre og Romsdal: 47,91 prosent
- Nordland: 0 prosent
- Oslo: 0 prosent
- Rogaland: 21,67 prosent
- Troms og Finnmark: 0,01 prosent
- Trøndelag: 0,01 prosent
- Vestfold og Telemark: 3,46 prosent
- Vestland: 47,92 prosent
- Viken: 0,31 prosent

Undersøking: Nynorsken står svakt i lærarutdanninga

I ei undersøking går det fram at mange lærarstudentar kan fullføra studiet **utan å bli vurderte i nynorsk**.

■ Over 70.000 elevar her i landet skal ha undervising og oppfølging på nynorsk i alle fag, ikkje berre i norskfaget.

– Eit viktig funn i rapporten er at studentar som ikkje tek

utdanning innanfor norskfaget, svært sjeldan får vurdert nynorskkompetansen sin, seier Ida Marie Jegteberg, ansvarleg for undersøkinga. Ho er stipendiat ved Nasjonalt senter for nynorsk i opplæringa.

– Ifølgje emneplanane vi har undersøkt, må ikkje studentane som tek praktisk pedagogisk utdanning (PPU) og lektorutdanning i andre fag enn norsk, skriva på nynorsk på noko tidspunkt

gjennom utdanninga si. Og desse studentane utgjer ein ganske stor del av lærarane i framtida, legg ho til.

Ho fortel vidare at dersom utdanningsinstitusjonane i det heile testar nynorskkompetansen til studentane, gjer dei det i hovudsak ved heimeeksamen. Altså ein testsituasjon utan tilsyn. Bokmålskompetansen blir testa ved skuleeksamen.

Språkdirektør Åse Wetås min-

Ålesund er ikkje lenger verdas største nynorskkommune

Eit nesten einstemmig formannskap i Ålesund har vedteke at dei ønskjer ein språknøytral kommune.

Berre SV-representanten stemte imot forslaget om å gjera Ålesund til ein språknøytral kommune, skriv Sunnmørsposten.

Det er til sjuande og sist kommunestyret som skal gjera det endelege vedtaket, men mykje tyder på at framlegget frå formannskapet vert ståande.

I praksis vil det seia at kommunen skal vera språknøytral der det er valfritt for dei tilsette å bruka anten nynorsk eller bokmål. Kommunen skal òg melda seg ut av Landsamanslutninga for nynorskkommunar.

Årets ord er «KI-generert»

Språkrådet har kåra «KI-generert» som årets ord. Ordet betyr «laga med kunstig intelligens».

– Ordet vil truleg bli brukt meir og meir etter kvart som kunstig intelligens blir teken i bruk på fleire område, seier seniorrådgivar Dagfinn Rødningen i Språkrådet i ei pressemelding.

Den norske omsetjinga har fått fotfeste her i landet, medan nabolanda bruker den engelske forkortinga «AI» for «artificial intelligence».

Ifølgje Rødningen var «KI-generert» meir brukt enn «AI-generert» i norske tekstar.

Direktør Åse Wetås i Språkrådet er glad for at den norske forkortinga for kunstig intelligens er i ferd med å etablere seg.

– Mykje av det teknologiske språket kjem frå engelsk, og mange vil bli ekskluderte frå det offentlege ordskiftet om det ikkje blir etablert eit norsk fagspråk på dette feltet, seier ho.

Andre ord som i år vart vurderte som årets ord, var «dyrtid», «milliardærflukt», «polykrise», «demenskor», «grøn kolonialisme», «sensivitetslesar», «ultraprosessert», «planvask» og «nevromangfald».

I fjor vart «krympflasjon» kåra til årets ord.

Når Platekompaniet og Christer Falck samarbeider for å gje ut norske filmklassikarar på fysisk format, får filmane **undertekst på både nynorsk og bokmål**, i tillegg til engelsk. Til våren kjem andre runde av nyutgjevingane.

Nynorsktekst på norske filmklassikarar

VEMUND N. KNUDSEN
vemund.knudsen@nm.no

– Planen er å ha teksting på nynorsk og bokmål på alle titlar. Til no er det 21 av 24 planlagde og utgjevne titlar som har fått undertekst på både bokmål og nynorsk, fortel Erik Salvesen, produksjef for film i Platekompaniet.

Fysisk format er populært
Christer Falck er for mange kjend frå Robinsonekspedisjonen, men han er først og fremst plateprodusent og forleggjar. Han har tidlegare hatt suksess med å gje ut norske albumklassikarar på CD og vinyl. Dette var hovudinspirasjonen for filmprosjektet som no er i gang.

Veldig store delar av den norske filmarven ligg i dag i arkiva til Nasjonalbiblioteket i Mo i Rana. Der er det mange titlar som ligg bortgøymd – kanskje gløymd. For å gjere den norske filmhistoria og skjulte skattar tilgjengelege for nye generasjonar av sjåarar og entusiastar, har Platekompaniet og Christer Falck gått saman for å gje ut norske klassikarar i restaurerte utgåver på Blu-ray.

– Er det ikkje litt gamaldags å gje ut film fysisk?

– Det er ein myte at det fysiske salet av film er dødt. Omsetninga på sal av fysisk film er framleis på mange millionar i året. 35 prosent av den totale omsetninga vår, er faktisk sal av film. Og dette har halde seg sta-

Nynorsk teksting

■ Desse filmene kom i desember:

De dødes tjern (1958)
Knutsen og Ludvigsen (1974)
Den forsvundne pøsemaker (1941)
Bryllupsfesten (1989)
Reisen til julestjernen (1976)
Vi gifter oss (1951)
Den brysomme mannen (2006)

■ Desse kjem i april:

Ung flukt (1959)
Bør Børson jr. (1974)
Adjø solidaritet (1985)
To mistenkelige personer (1950)
Bobbys krig (1974)
Over grensen (1987)
Bør Børson II (1976)
Kalde spor (1962)
Arven (1979)
Kjærlighetens kjøtere (1995)
Op med hodet! (1933)
Heksene fra den forstenede skog (1976)
Balladen om mestertyven Ole Høiland (1970)
Fedrelandet (2023)

bilt lenge, sett vekk i frå dei filialane vi har lagt ned, sjølvsagt, fortel Salvesen.

Salvesen fortel at strøymerevolusjonen som har vore siste åra har i aller høgste grad gått ut over filmsalet i daglegvarebutikkar, bensinstasjonar og den fysiske utleigemarknaden. Det er framleis marknad og interesse for å kjøpe og eige film fysisk.

NYNORSK-SIGER: Å få filmar underteksta på nynorsk, er sjeldan vare. Dette er eit stor framsteg for nynorsken, meiner Eirik Ulltang Birkeland.

– Vi både trur og håpar at den norske filmklassikarserien vår er i ferd med å opne ein del auge både for norsk film og det fysiske formatet, legg han til.

Nynorsktekst

Eirik Ulltang Birkeland jobbar frilans som omsetjar og språkkonsulent, og fekk med seg filmklassikarprosjektet gjennom bror sin. Han tilbydde seg å tekste filmene på nynorsk, og no har han teksta 21 av 24 titlar. *Norsk Tidend* tek kontakt over mobil.

– Tre av dei første filmene var komne for langt i prosessen til at det var mogleg å tekste dei på nynorsk. Men frå no av er målet

IDEALIST: Erik Salvesen i Platekompaniet seier filmklassikar-prosjektet er drive av mykje idealisme og folkeleg entusiasme for film.

at alle titlane skal bli teksta på nynorsk, seier han til *Norsk Tidend*.

Som filmentusiast og målmann var det fleire grunnar til at han ville bli med på prosjektet.

– Eg ønskte å vere med på å gi nyare generasjonar moglegheit til å sjå norske klassikarar, der fleire av dei har vore utilgjengelege lenge. At desse kjem med nynorsk undertekst, er ei kjempesak for nynorsken. Dette ville eg vere med på.

– Kan du seie noko meir om nynorskundertekstinga? Kva former og ideal tekstar du etter?

– Eg er frå Førde, så nynorsken speglar naturleg nok dialekta. Då blir det ein slags

DE(I) DØDES TJERN: André Bjerke var aktiv riksmålsmann. Når filmatiseringa av romanen «De dødes tjern» kjem på nytt på blu-ray, kjem han med nynorsk undertekst som eit alternativ.

midtlinenynorsk, med eit lite knepp mot det meir konservative. Så lar eg gjerne ordvala spegle det som blir sagt i filmen.

Birkeland fortel at han ikkje har noko system eller mal på nynorskformene utover dette.

– Kjem det filmar med meir nynorskknære dialektar, må ein jo gjerne tilpasse ordvalet noko. I filmen *Bør Børson*, til dømes, er det jo trønderdialekt og mykje song. Det kan bli interessant å sjå korleis eg løyser det. Så det er vanskeleg å seie noko om generelt formval.

– Omset du frå bokmål, eller tekstar du frå start på nynorsk?

– Dersom det finst eit bokmålsgrunnlag, tek eg utgangspunkt i det, men eg gjer også tilpassingar der det er naudsynt.

Då *Norsk Tidend* spør Erik Salvesen om haldningane til nynorsk underteksting, fortel han det berre var positive reaksjonar på at Birkeland ville tekste filmane på nynorsk.

– Det var noko vi var svært positive til, og som vi synest er kjekt. Det er vel berre i NRK ein kan finne filmar med nynorsk undertekst. Det er vel naturleg at eit prosjekt som dette får

nynorsk undertekst, når ein får moglegheita Eirik gav oss.

Folkefinansiering

Platekompaniet er ein privat og kommersielt driven aktør, og dei er avhengige av at filmklassikar-prosjektet går i null eller i pluss for å vere berekraftig. Difor har dei gått for ein folkefinansieringsmodell, altså at interesserte donerer eit beløp for at kvar enkelt tittel skal bli realisert. Dei som bidreg, får eit eksemplar av filmen når det er klart.

– Folkefinansieringa går berre til å dekkje produksjonen av blu-ray-utgjevingane. Det vi sel etter finansieringa, er det som betalar for arbeidet vi legg ned i dette. Det er mykje meir idealistisk enn det vi elles driv på med, fortel Salvesen.

Filmane blir gjevne ut i puljar: Først var det 10 filmar, og no til våren kjem dei neste 14. Kva filmar som blir plukka ut til å bli gjevne ut på ny, er avhengig av kva som får finansiering, men også kva filmar som blir etterspurde av folk.

I Facebook-gruppa «Norske filmklassikere» er det over 12 000 medlemmer. Her er det generelt mange diskusjonar om film, men det er også ein kanal som blir brukt som ein temperaturmålar på kva filmar

som er ønskte som dei neste i Norske filmklassikarar-serien.

Jaktar på rettar

Der ei musikkutgjeving ofte har éin eller få opphavspersonar og eitt plateselskap som sit med rettane, er det fleire aktørar involverte i filmproduksjon. Ein har regissøren, produsentane, produksjonsselskapa og distributøren, for å nemne nokre. Når det kjem til fysiske utgjevingar som skal til sals, er det som oftast distributøren som sit med rettane.

– Vi har no ein avtale med Norsk filmdistribusjon, som sit på om lag 300 titlar av totalt 1200 langfilmar på norsk. Vi er i dialog med Svensk Filmindustri (SF) og Nordisk film også, og det er ein heil haug av filmar som ikkje har ein distributør i dag. Vi byrjar med dei filmane der vi veit kven som er distributør – det er lågt hengende frukt, seier Salvesen.

– Har de planar om å gje ut TV-seriar også?

– Det blir nok ikkje aktuelt å gje ut TV-seriar under Filmklassikar-fana. Men det er ei handfull folkekjære norske TV-seriar vi gjerne skulle gitt ut i ei eller anna form i andre samanhengar, forklarar Salvesen og trekker fram *De Syv Søstre* og *Hos Martin* som to seriar han gjerne skulle ha sett på fysisk format.

■ kringkastingsringen

JÓGVAN HELGE GARDAR
Leiar i kringkastingsringen

40 år med færøysk fjernsyn

Kringvarp Føroya, den færøyske allmennkringkastaren, feirar i desse dagar 40 år med offentleg finansierte tv-sendingar. Me gratulerer!

■ Dei fyrste ordinære tv-programma kom inn i dei færøyske heimane i 1984. Radioen, Útvarp Føroya, hadde vore på lufta sidan 1957, men fekk fyrst utpå hausten for 40 år sidan selskap av eit tilsvarende fast fjernsynstilbod. Etter oppstarten av selskapet Sjonvarp Føroya i 1983 og prøvesendingar på våren 1984, kom dei regulære sendingane i gang frå 1. september. Inntil då fanst ikkje profesjonelt fjernsyn på færøysk, og opninga kom lenge etter dei fyrste fjernsyns-sendingane frå allmennkringkastarane i Danmark (1954), Sverige (1956), Noreg (1960) og Island (1966).

■ Meir eller mindre lovlege private tiltak, sjónvarpsfeløg, hadde halde på nokre år i forkant. Sendingane fekk mykje merksemd, men laga hadde ikkje utstyr eller ressursar til å gje eit fullgodt tilbod, slik grannelanda hadde hatt lenge. Særleg prekäert var det å sikre eit færøyskspråkleg tilbod, for med liten folkesetnad var det alltid fare for at tilfanget heller var på eit av dei større nordiske språka.

■ Utover på 80-talet kom det naudsynte politiske initiativet. Sjølv om investeringane var relativt store for ein liten økonomi, tok det tid å stable på beina eit skikkeleg apparat. Med allereie frå byrjinga var nyheitssendingane Dagur og vika, men med tida har produksjonen auka stort, særleg med program om kultur, natur og folkeopplysing. Fjernsynet har også lenge vore flinke til å vise fram folkelivet på øyene, med musikk, dans og historiefortelling. Språkpolitikken var aktiv frå starten, med raskt inntak av færøyske nyord frå fagmiljøet på Fróðskaparsetrinum, universitetet i Tórshavn. Med egne produksjonar og dubbing er store delar av programmeringa i dag på færøysk.

■ Landsstyret samla radioen og fjernsynet i Kringvarp Føroya i 2005, og dei fungerer no under ein liknande modell som NRK, men framleis med øyremerkt kringkastingsavgift over skattesetelen. Frå ei handfull fjernsynsfolk i 1984 har staben vakse til totalt 80 faste stillingar i Kringvarpið i 2024.

■ KVF har produsert ein dokumentar om oppstarten under namnet 1984. Han er å finne på kvf.fo.

Trønderlagets målpris til Erlend Skjetne

Trønderlagets målpris går kvart år til nokon som har gjort ein stor innsats for nynorsk i Trøndelag. I 2024 går prisen til forfattar Erlend Skjetne frå Melhus. Skjetne viser eit usedvanleg talent ved å skrive kritikarroste og populære bøker i fleire sjangrar.

Trass i sin unge alder, har Skjetne allereie eit rikt forfatterskap bak seg. Han debuterte i 2019 med diktsamlinga *Skare*. I 2020 kom den sterke romanen *Kleda er gjennomvåte*. Her viser Skjetne det som er særmerkt ved forfatterskapet: å skrive om vanske-

lege menneskelege tema på ein truverdig og gripande måte. Dette ser vi både i ungdomsromanen *Eit anna blick*, som han fekk Brageprisen for i 2021, og i diktsamlinga *Alt som skranglar* frå 2022.

Som spaltist i *Dag og Tid* når Skjetne eit nasjonalt publikum med sine personlege tekstar. Han viser at nynorsk er eit naturleg skriftspråk for oss trønderar. Som leiar i Melhus mållag har han også gjort ein stor innsats i mange år. Vi i Trønderlaget er veldig glade for å gi årets målpris til den dyktige forfattaren frå Melhus. Vi gratulerer!

Bøker om Venneslamålet og Hæglandsmålet gratis på nett

Det er ikkje berre eitt talemål og éin dialekt i Vennesla kommune, men mange.

Vennesla dialekt- og mållag fekk for mange år sidan lagt ut boka hans til **Olav Jortveit** om Venneslamålet på den kommunale heimesida. I år har **Sig Tove Aasen** og **Oddvar Moen** skrivne første utgåve av ei digital bok om Hæglandsmålet, som også ligg på heimesida.

Vi takkar eldsjeler som Olav Jortveit, Sig Tove Aasen og Oddvar Moen for det inspirerande arbeidet dei har gjort!

Fossefeiring i heimbygda

Fosse-stiftinga inviterte eldre bygdefolk i **Fosse-grenda**, som har kjent Jon Fosse sidan han var liten, på komlemiddag i Fosse-huset. Fosse-huset er eit gammalt bedehus i Fosse-grenda, som stiftinga kjøpte for eit par år sidan. No fungerer det som kulturhus med ulike typar aktivitetar og arrangement i bygda.

Etter komlene, sessa dei seg framfor storskjerm med kaffi og marsipankake frå Kvam herad for å sjå og høyra Nobel-føredraget. Andre interesserte kom også. Kvam Mållag hjelpte til. Fosse-stiftinga hadde ope hus frå fredag til sundag og viste «Jon Fosse - Ord for ord» på NRK på storskjerm.

Volda og Ørsta mållag

Aasentunet, Volda mållag og Ørsta mållag var lukkelege tilskiparar av **Jon Fosse-markering** den 10. desember. Dei samla nesten fullt hus i Salen på Aasentunet, der Koret **Ærvingen** song og skodespelar **Eirik Risholm Velle** las tekstar av Jon Fosse.

Direktør ved Nynorsk kultursentrum, **Olav Øyehaug Opsvik** og nestleiar i Noregs Mållag, **Synnøve Marie Sætre** heldt talar. **Siri Beate Gjerde** presenterte forfatterskapen til Jon Fosse. Høgdepunktet var likevel då Fosse fekk tildelt Nobelprisen, til stor applaus frå Salen på Aasentunet. Tildelinga vart strøymd på storskjerm. Seks store marsipankaker og fleire liter kaffi gjekk med.

Hallgeir Opedal fekk Målprisen av Odda Mållag

65 personar var til stades då Hallgeir Opedal fekk målprisen av Odda Mållag. Det var Harald Jordal som stod for overrekkinga. Vi gratulerer Hallgeir med velfortent pris!

SKJERFKLEDD: Elevane ved Voss gymnas kledde seg ut som Jon Fosse ein dag. Det var mange skjerf og dressjakkar å sjå.

Voss Gymnas feira nobelprisvinnaren med si eiga Fosse-inspirerte utstilling

Voss Gymnas innreidde skuletorget med Jon Fosse-bøker, dikt og utstilling og arrangerte «**kle deg som Jon Fosse**»-dag for å feira nobelforfattaren.

I skuletorget, som har blitt kalla «Grotten», heng det dikt elevane sjølve har skrive. Ulike gode krefter ved skulen har samarbeidd, og sikra Voss gymnas ein eigen kunstinstallasjon med Fosse-sitat, Jon Fosse er prega inn i pleksiglas og ein eigen Jon Fosse-pappfigur vart eit populært sjølv-motiv.

Veka før hadde Haugesenteret poesiverkstad ved skulen. Dette kom i stand som følgje av poesitevlinga Målblomen 2023 i regi av Voss mållag. Juryen, som bestod av ein representant frå mållaget, ein frå Haugesenteret og ein norsklærer ved Voss gymnas, fekk inn mange dikt frå elevane ved skulen, og tre vinnarar vart kåra torsdag 7. desember.

Denne dagen var det også Fosse-fest, der elevane fekk utdelt jakkemerke med tittelen Nokon kjem til å kome og ulike merke frå mållaget. Jakkemerket var til og med godkjende av forfatternen sjølv!

Norskseksjonen var ikledd sjølvproduserte t-skjorter med «Eg er ein annan» på brystet og bilete av Fosse på ryggen. Dette var del av ein «kle deg som Jon Fosse»-dag for heile skulen, og i lunsjen vanka det kvit dame til alle elevar og tilsette. I tillegg vart det kviss om Jon Fosse og nobelprisen med premiering, og vinnarane av poesitevlinga vart kåra. Mållaget hadde stand i lunsjen.

For dei tilsette som ønskte det, var det raspekaker på kafé, før dei drog til auditoriet for å sjå nobelføredraget til Fosse.

– Me la altså inn ein del arbeid i å markera denne nobelpristildelinga. Det er ikkje akkurat ofte ein norsk forfattar får denne prisen, og me tykkjer det er viktig å nytta høvet til å løfta fram både Jon Fosse og litteraturen hans, litteratur generelt og ikkje minst ha fokus på nynorsken, seier Gro Prestegard Gjeraker, norsklærer

NYTTA HØVET: Lærarar ved Voss gymnas nytta nobelprisen til å snakka om nynorsk og løfta fram litteratur generelt. Det er utan tvil blitt fleire Fosse-fans blant lærarane i landet no.

ved Voss gymnas til Norsk Tidend.
– Eg kan jo leggja til at mange av klassane på skulen har lese eitt eller fleire verk av Fosse i

løpet av hausten. Målet er at alle elevar ved Voss gymnas skal kjenna til Jon Fosse, og me trur me har nådd målet!

Utenfor Allfarvei forlag

- Forlaget blei stifta i 2015.
- Har som mål å vere ei røyst frå Nord-Noreg som gir ut bøker om nordnorske forhold eller frå nordnorske forteljarar.
- Prioriterer i hovudsak fotodokumentar, debatt-, fakta- og biografiske bøker. Har frå 2022 også satsa på skjønnlitterære bøker.
- Forlaget vil bruke nordnorske skribentar, fotografar, designarar og andre bidragsytarar, der det er mogleg.
- Forlaget ønskjer å skape positive ringverknader i det nordnorske samfunnet, og vere med på at formidlinga om og frå Nord-Noreg blir betre og meir nyansert.

Ove Arild Orvik

- Fødd 1952 og er oppvaksen på Otrøya i Romsdal.
- Er busett i Sortland
- Har skrive diverse bøker frå Romsdal og Vesterålen på sida av jobben som norsklektor i vidaregåande skule.
- Har skrive ordbøker, mellom anna *Kystspråk*, der han samanliknar språk om fisk, hav, båt osv. på Aust-Island, i Vesterålen og Romsdal.
- Har også skrive tre ordbøker med ord frå Romsdalen og to frå Vesterålen.
- *Nordnorsk ordbok* er den sjette ordboka hans.

Hallfrid Christiansen

- Fødd 1886 på Gimsøya i Lofoten, død 1964
- Tok examen artium som 39-åring, og kunne endeleg realisere draumen om å studere.
- Ho var innoom norsk, tysk, gammalgermansk, sanskrit og gresk.
- Levte ei oppgåve om Gimsøymålet i 1931, som blei utvikla til ei avhandling ho disputerte for i 1935.
- Sjølv om ho førelas i Oslo og Bergen, fekk ho aldri fast stilling i akademia.
- Døydde i 1964 etter sjukdom.

Nordnorsk Ordbok. Arven etter Hallfrid Christiansen inneheld nærmare 7000 nordnorske ord og er med det den største samlinga av nordnorske ord som nokon gong er utgjeven. *Norsk Tidend* tok ein prat med forfattar **Ove Arild Orvik**.

7000 nordnorske ord

MEMUND N. KNUDSEN

vemund.knudsen@nm.no

■ Denne boka er som ein eksamen for meg, seier Orvik, som tidlegare har gitt ut fem andre ordbøker.

Ove Arild Orvik bestemte seg for skrive bok etter han var på eit føredrag med Gunnstein Akselberg om Hallfrid Christiansen i 2018.

– Då var eg så dum at eg rekte opp handa og spurte om ikkje materialet ho hadde samla inn, burde bli gjeve ut. Det syntest Akselberg var ein svært god idé, seier Orvik lattermildt.

– Etter det let eg det ligge eitt års tid, men frøet var jo sådd. Så sjekka eg kva moglegheit eg hadde for å få tak i materialet, og så var eg i gang.

Dei neste fire åra gjekk til turar til Bergen, Riksarkivet og Universitetet i Tromsø. Orvik var på det tidspunktet i ferd med å avslutte karrieren ved Sortland vgs. Etter han gjekk av med pensjon, har han drive med ordboksarbeid nesten på fulltid.

– Eg har vel i snitt kanskje jobba 6 timar dagleg med dette i fire år, fortel Orvik.

Arbeidet til Hallfrid Christiansen

Den førre nordnorsk-ordboka var *1000 ord i nord* skriven av Eli Johanne Ellingsve og utgjeven i 2012. Denne inneheldt

LOKALT: Ordboka viser uttale, bruksdøme og kvar i Nord-Noreg ordet er henta frå.

Foto: Bente Støckert Benjaminsen

– som namnet seier – 1000 nordnorske ord. Orvik har prata med Ellingsve, men ikkje samarbeidd noko utover det, fortel han til *Norsk Tidend*. Det aller meste av materialet i *Nordnorsk ordbok* er henta frå Hallfrid Christiansen.

– Dette er i all hovudsak arbeidet til Hallfrid. Det er hennar innsamlingsarbeid som no er gjeve ut i bokform. Ho kom seg aldri til Finnmark for å

samle inn ord, så eg har tillate meg å hente ein god del ord frå Finnmark frå *Norsk Ordbok*, litt frå heftet med finnmarksord av Harald Barbala, og nokre ord frå boka til Eli Johanne Ellingsve. Boka tel no ein plass mellom 6000 og 7000 ord, seier Orvik.

Dette ordtilfanget gjer *Nordnorsk ordbok* til den største samlinga av nordnorske ord som nokon gong er utgjeven.

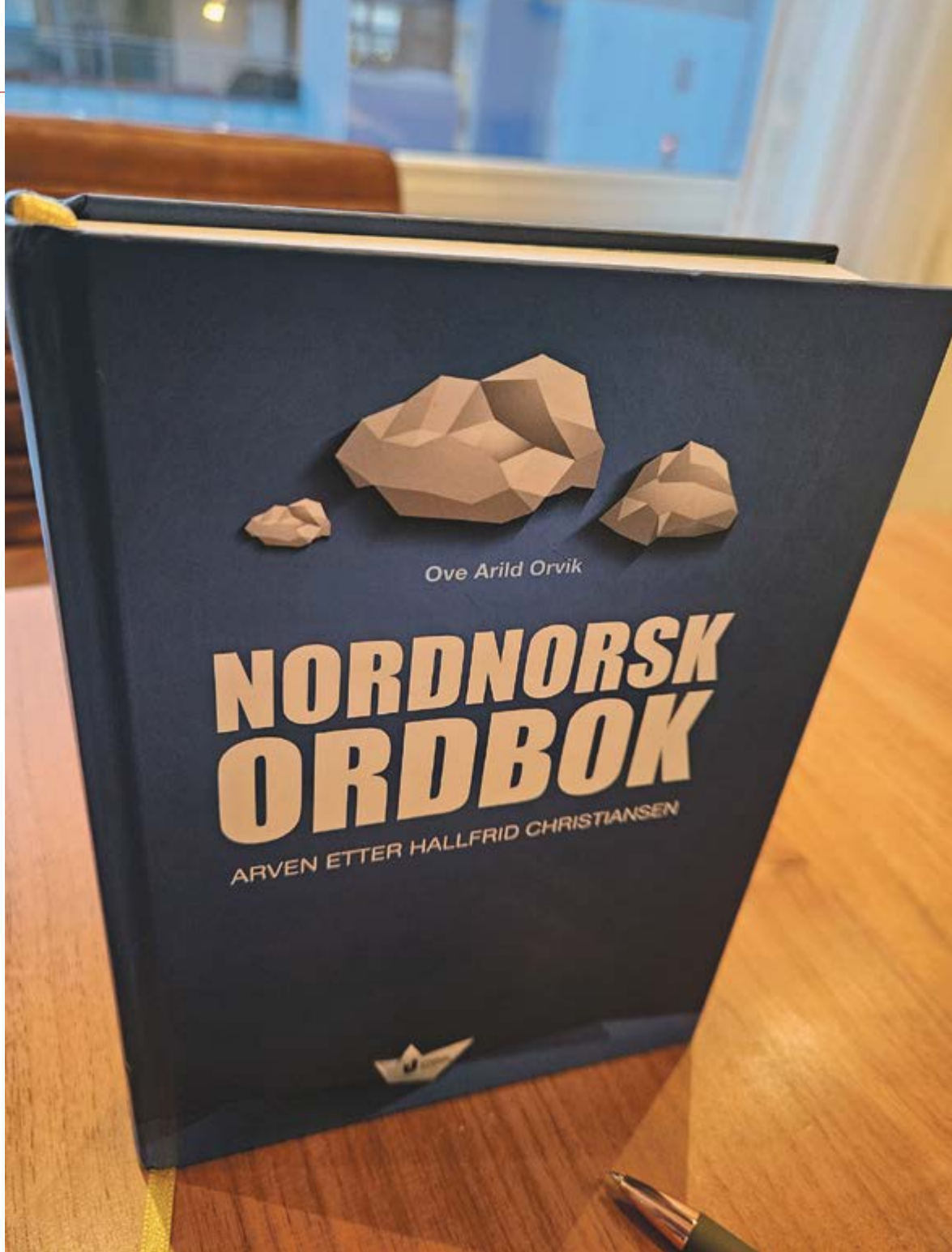

Foto: Privat

Hallfrid Christiansen (1886–1964) var fødd på Gimsøy i Lofoten. Ho disputerte i 1935 med ei avhandling om Gimsøy-målet, og drøymde om å gje ut ei nordnorsk ordbok. Sjølv om ho førelas i Bergen og Oslo, blei ho aldri akademikar på fulltid, noko som kanskje er medverkande til at ordboka aldri kom, spekulerer Orvik.

– Karrieren hennar blei for kort. Ho disputerte for doktorgraden då ho var 49 år gamal, og det skjedde mykje i privatlivet. Ho fekk ikkje studert før seinare i livet, ho mista to ektemenn og dreiv med mykje anna enn rein språkforskning, sidan ho ikkje var fulltidsakademikar. Livet skjedde, rett og slett.

Christiansen hadde eit anna språksyn enn det som var rådande i akademiske kretsar på den tida. I tillegg var ho kvinne. At ho kom så langt som ho gjorde, er slik sett ei imponerende forteljing i seg sjølv.

Då ho døydde, gjekk materialet hennar til Universitetet i Oslo. Som ein del av arbeidet med

Norsk Ordbok, ferdigstilt i 2014, blei det oversendt til Bergen.

Dialekt i endring

– *Arbeidet med boka har tatt fire år. Kva har arbeidet bestått av?*

– Ein må først ha inn orda. Dei har inntil no vore spreidde enkeltvis i ulike ordbøker. I 2014 kom dei inn i Norsk Ordbok. Det å finne alle orda var ein stor del av arbeidet.

– Deretter må ein ha forklaringar på kva orda tyder, og så må ein skrive dei i lydskrift, slik at uttalen vert riktig. Ein del av arbeidet var å finne ut korleis ein uttalte orda, for dette mangla enkelte stader.

Ove Arild Orvik fortel at han har vore i kontakt med og vitja ulike personar og historielag i heile Nord-Noreg for å kontrollere og finne ut av korleis ord skal uttalast.

– Uttalen har endra seg sidan Hallfrid Christiansen samla dei inn. Og det har vore tydelege endringar i dei nordnorske dialektane dei siste tiåra.

Orvik fortel at han har ønskt å la uttalen av orda vere skrivne

slik dei blei uttala då Christiansen samla dei inn. Dette er for å vise dei nordnorske dialektane slik dei var rett før og dei første tiåra etter krigen, og vonleg hente fram igjen ord og uttrykk som for nokon kan vere gløymde.

Til dømes viser lydskrifta stor grad av palatalisering, som er eit språkleg fenomen som er på sterkt vikande front i Nord-Noreg.

– Det mest spennande og lærerike med å setje seg inn i ordomfanget, har vore å sjå kva det seier om Nord-Noreg som eit geografisk område og som samfunn. Det er tydeleg at mange ord stammar frå eit sjølvbergingsamfunn og eit samfunn prega av fiske og mykje vær og vind. Dette Nord-Noreg har forandra seg mykje sidan Christiansen si tid.

Romsdaling med kjærleik for språk

Orvik er opprinneleg frå Romsdal, og er nynorskbrukar og målmann. At han har skrive boka og ordforklaringane på nynorsk, har han ikkje møtt nokon protestar på.

HISTORIA OM SAMFUNN: Det nordnorske vokabularet viser eit samfunn som har vore prega av vær, vind, fiske og jakt – og eit sjølvbergingsamfunn. Det viser også at det nordnorske samfunnet har endra seg, fortel Ove Arild Orvik.

Foto: Bente Støckert Benjaminsen

– Det var ingen i forlaget som kommenterte dette, og til no er det heller ingen som har uttalt seg negativt om det, seier han kontant. Samstundes er det inga hemmelegheit at nynorsk ikkje står sterkt i Nord-Noreg i dag. Eg har håp om at ved å skrive boka på nynorsk, så kan eg også eksponere fleire for nynorske ord.

Heilt til slutt spør Norsk Tidend om Orvik har funne nokre favorittord i arbeidet med ordboka. Han gir oss tre ord, som det ikkje tek han lang tid å finne fram:

Herdug. Dersom du driv med isbading eller går i shorts om vinteren, vil ein seie at du er *hæri*.

Blåsterhol. Eit *blåsterhåll* er ein plass der det bles kraftigare eller oftare enn i regionen elles. Det er ikkje meint positivt.

Storhoggert. *Storhoggert* er det ein kallar såkalla viktige personar.

Når ein først har gjort eit så stort arbeid, og fått så mange nordnorske ord mellom to permar, så vonar eg at folk i Nord-Noreg oppdagar boka, avsluttar Orvik.

TOSPANN: Band 1 inneheld heile ordarkivet til Bjørn Liaklev. Orda er sorterte alfabetisk med info om uttale, grammatikk, etymologi og tyding med døme. Band 2 er sortert etter bokmålsordet, med dialektordet hadelendingane brukar.

Foto: Reidun Ramse Sørensen

Feirar i heile

Nokre hevdar at **Arne Garborg** har få likemenn når det gjeld forfatterskap. I år er det hundre år sidan han gjekk bort, og det vil bli markert gjennom heile året.

TORALF LARSEN VALLESTAD
NPK

■ – Normalt sett har ein ikkje 100-årsmarkeringar for dødsår. Men me synest likevel det er verdt å markera, seier Inger Undheim, leiara ved Garborgsenteret på Bryne, til Nynorsk pressekontor.

Sundag 14. januar er det nemlig 100 år sidan Arne Garborg (1851–1924) døydde. Litteraturfestivalen Garborgdagar går av stabelen kvart år på Bryne i tida 14. til 25. januar – som er døds- og fødselsdagen til jærforfattaren. Men i høve den spesielle samanhengen, som Undheim kallar eit «Garborg-år», blir det både eit vidare og breiare program i år.

Kven stal treskorne?

Det fyrste arrangementet under litteraturfestivalen er ei stille markering av forfattaren i skrivestova hans i Knudaheio på Undheim, eit lite stykke utanfor Bryne.

– Men så blir det ei veke med mykje gildt, lovar leiaren for Garborgsenteret.

Arne Garborg

- Fødd 25. januar 1851 som Aadne Eivindsson Garborg i Time kommune på Jæren, død 14. januar 1924 i Asker. Grava ligg i Knudaheio, der skrivestova hans framleis står.
- Forfattar og intellektuell som skreiv på nynorsk (landsmål).
- Skreiv romanar, dikt, skodespel, artiklar, dreiv omsetjingsarbeid og grunnla fleire aviser. Første romanen *Ein Fritenkjar* kom i 1878. Romanane *Bondestudentar* (1883), *Trætte Mænd* (1890) og *Fred* (1892) er dei viktigaste episke verka.
- Gift med Hulda Bergersen (1926–1934).

Vi plukker itte mølte på Hallann – vi pællar

Bokverket **Hadelandsdialekta** band 1 og 2, er ferdig.

■ Arbeidet har tatt tre år, og vi fire i redaksjonskomiteén er jøtt stolte over å ha gitt ut livsverket til lektor Bjørn Liaklev – med god hjelp av skriveføre hadelendingar. Tusen takk til dykk alle saman!

Band 1, som utkom i fjor, inneheld heile ordarkivet til Bjørn Liaklev. Orda er sorterte alfabetisk. Det er informasjon om uttale, grammatikk, etymologi og tyding med eksempelsetningar på nynorsk og bokmål. I band 2, som nett er ferdig, sorterer vi på bokmålsordet og får dialektordet hadelendingane brukar. Andre bandet har òg meir lesarvenleg, dvs. større skrift enn band 1. I siste bandet har vi òg invitert hadelendingar frå ulike grender til å skrive eit stykke på talemålet sitt. Vi ville vise fram at det er variasjonar i talemålet frå Bjonerua og Grymyr, frå Nordre Jevnaker og Roa.

Professor emeritus Rolf Theil har vore den fagleg ansvarlege redaktøren. Rolf har dokumentert fleire språk i løpet av sitt yrkesaktive virke og kan dette med å lage ordbøker og systematisere grammatikken. Vi som seinare vart dei andre tre i redaksjonskomiteén, Bjørn Liaklev, Grethe Bøe og Reidun Ramse Sørensen, forstod ganske fort at vi glade amatørar ikkje ville greie å lage bok utan ein språk-

POPULÆR: Boka er populær! Her sel Reidun Ramse Sørensen og Grethe Bøe frå Hadeland dialekt- og mållag bøker på Jolemarknaden på Granavollen i fjor.

Foto: Knut Sterud.

fagleg kapasitet som han. Den 8. november 2023 samla Rolf over femti tilhøyrarar i Gran bibliotek til føredrag om bokverket vårt og litt om arbeidet som ligg bak.

Nokre smakebitar frå føredraget høyrst slik ut:

«Kjemmer» seier ikkje berre hadelendingen, men også folk i Sauherad og Lunde.
«Je kjømmer itte att før tæ hæljen.» «I dag hadde je itte kømmi ut omm je itte hadde hatt brødder.»

Du finn bileta til føredraget hans på heimesidene våre: <https://hadeland-dml.no/dokumentarkiv/>

No er det verdifulle og godt gjennomarbeidde materialet overført til Språksamlingane ved

Universitetet i Bergen for innarbeiding i den elektroniske og søkbare «Norsk Ordbok. Ordbok over det norske folkemålet og det nynorske skriftmålet - under oppdatering». Bjørn Liaklev si samling vil bli gjort tilgjengeleg for studentar, pedagogar og alle oss som er litt over middels interesserte i dei norske dialektene.

Dei to bøkene høyrer saman. No er dei til sals hos biblioteka i Lunner og Jevnaker, hos Hadeland Landhandel, Norli Hadeland, Brandbu Bok og Leker og hos Hadeland dialekt- og mållag. Hadelendingane har all grunn til å vere stolte av talemålet sitt.

Grethe Bøe og Reidun Ramse Sørensen, Hadeland dialekt- og mållag

Garborg 2024

KOPI: På Jæren kan januarvêret vera surt. Men inne på Garborgsenteret kan leiar Inger Undheim by på ei flunkande ny innandørs Knudaheio-stove. Både utsida og innsida er ein kopi av originalen. Foto: Toralf Larsen Vallestad / NPK

Mellom anna opnar det ei ny utstilling på senteret som baserer seg på den gongen nokon stal treskorne til Arne Garborg frå stova hans i Knudaheio.

– Treskomysteriet har eg kalla «det fyrste nynorske escape-rommet». Det er ei utstilling der du møter ein fortvilt Arne og kona Hulda. Du må hjelpa dei ved å løysa ei rekke oppgåver for å finna skorne.

– Elles skal me ha både konsertar, føredrag og debattar, seier Undheim.

Det årlege «Min Garborg»-føredraget blir i år halde av direktøren ved Nasjonalbiblioteket, Aslak Sira Myhre.

Eit måltid for Garborg-ane
Undheim understrekar at det ikkje berre kjem til å handla om Arne Garborg den veka, men også om kona hans, Hulda. I tillegg blir det servert ein femrettars middag på ei lokal kaffi- og vinstove inspirert av rettane i boka hennar «Heimestell», den fyrste nynorske kokeboka.

Det blir også høve til å sjå ei utstilling med samtidskunst på det nedlagde Jæren Meieri. Utstillinga er eit samarbeid med Bryne kunstforeining, og Undheim trur det blir ein spennande innfallsvinkel til

Garborg og livet hans.

Jærmuseet og Time kommune har dessutan berga den originale inngangsdøra frå barndomsheimen til Arne Garborg. Døra blir no stilt ut på Garborgsenteret. I sommar opnar i tillegg fleire utstillingar både i Garborgheimen og i skrivestova i Knudaheio.

Parallellar til notida

Gjennom litteraturfestivalen og hundreårsmarkeringa ønsker arrangørane av Garborgdagar å vidareføra og aktualisera dei temaa forfattaren sjølv var oppteken av då han levde, mellom anna yrings- og religionsfridom.

Arne Garborg tok eit oppgjær med den strengt pietistiske kristendommen han vaks opp med. I forfattarskapen sin har han brukt fleire av opplevingane sine frå barndoms- og ungdomsåra, mellom anna i verka Fred, Haugtussa og Den burtkomne Faderen.

– Det er stor semje om at Arne Garborg er ein av dei fremste forfatarane våre. Han og Hulda var òg sentrale i forminga av det moderne Noreg, og ein kan enkelt trekka parallellar til dei kampene dei kjempa, til våre dagar. Det er sjeldan ein finn ein knagg ein ikkje kan kopla Garborg på, seier Inger Undheim ved Garborgsenteret.

Inne i eit «hemmeleg» rom i skrivebordet til forfattar Arne Garborg i heimen hans på **Labråten i Asker**, ligg det ein liten revolver. Våpenet vart kjøpt då diktarhovdingen frykta for livet sitt i Paris i 1886.

Revolveren gav Arne Garborg

BENT TANDSTAD
NPK

■ Jærbuen Arne Garborg budde store delar av livet i semi-urbane omgivnader på Labråten. I år er det 100 år sidan dikteren gjekk bort. Eigedommen er i dag ein del av Asker museum, og museumsstyrar Fredrikke Hegnar von Ubisch tek oss med opp i det kombinerte arbeids- og soverommet til Garborg.

Inne i skatollet på skrivebordet er det eit lite rom ein ikkje ser ved første augekast. Her ligg revolveren dikteren kjøpte i den franske hovudstaden. Det skjedde i 1886, då Garborg var på ei stipendreise. Paris var prega av grov valdskriminalitet og mange drap i denne perioden, og Garborg var rett og slett redd for livet sitt. Så redd at han ikkje fekk sove om natta.

– Fulle av lik og blod

Slik skildrar han det sjølv i reisebrevet «Soveraader», sendt frå Paris og trykt som føljetong i avisa *Fedraheimen* 13.–20. februar 1886. Seinare har Garborgsenteret på Jæren gitt ut «Soveraader» på nytt.

«I dei siste åtte dagane har dei hatt det med å slå kvarandre i hel. Det var eit nytt mord kvar dag, og stundom vel så det, og alle blad var fulle av lik og blod og knivar og styggedom.»

Ikkje så rart, kanskje, at den elles så fredsæle nordmannen fann det naudsynt å gå til innkjøp av eit våpen han kunne forsvare seg med. Så vidt ein veit fekk han aldri bruk for den vesle revolveren.

– Det var forresten to kunstnarverner, målarane Kitty Kielland og Harriet Backer som var med han i våpenforretninga for å kjøpe våpenet. Dei var begge busette i Paris i perioden då Garborg var der, og han var mykje saman med dei under opphaldet, fortel museumsstyraren.

Fredrikke Hegnar von Ubisch fortrur oss at ho ikkje likar så godt å markere jubileum for dødsfall, men at dei likevel vil ha ein del Garborg-markeringar i 2024 ved Asker museum.

Målkroken

Arne Garborg var alt ein etablert forfattar og omsetjar då han saman med Hulda og sonen

FESTKLEDD: Arne Garborg saman med kona, Hulda. Hulda gjorde eit stort arbeid for norske folkedraktar og har i stor grad bidrege til at nordmenn i dag kler seg i bunad til både høgtid og fest. Her har dei på seg bunader frå Hallingdal.

Foto: Anders Beer Wilse / Nasjonalbiblioteket / NPK

Arne Olaus Fjørtoft Garborg, som vart kalla Tuften, flytta til Asker, etter invitasjon frå venene Marta og Rasmus Steinsvik, som også budde like ved. Snart vart

Labråten ein samlingsstad for det som seinare fekk namnet «Askerkretsen».

Naboane på Hvalstad gav også området namnet Målkroken, fordi

I MÅLKROKEN:

Labråten – heimen til Hulda og Arne Garborg i Asker. Her budde dei store delar av livet. I dag er det ein del av Asker museum.

Foto: Bent Tandstad / NPK

Garborg nattesøvnen attende

MANUSKRIFT: Det er mykje løyve å finna i skuffene på Garborgsenteret. Undheim held opp ein kopi av originalen av Fred som Garborg skreiv for hand.

Foto: Toralf Larsen Vallestad / NPK

det var mange nynorskfolk, eller landsmålsfolk som dei sa den gongen, som budde der.

Dette vesle og skiftande miljøet med Labråten som samlings-

stad bygde på den riksdekkjande landsmålsavisa *Den 17de Mai* og Det Norske Teatret, dei reetablerte også folkedans og bunadstradisjonen. Dessutan sette dei i

verk ei rad større omsetjingsprosjekt av storverk, frå Homer til Holberg, til nynorsk.

Vaks opp på Jæren

Arne Garborg, som eigentleg var fødd Aadne Eivindsson, vaks opp på ein typisk jærgard. Han var odelsgut, men det vart tidleg klart for han at han ikkje skulle ta over garden. Faren utvikla seg til å bli ein fanatisk pietist med eit svart syn på livet, der det meste vart rekna som synd. Han tok også sonen ut av skulen av den grunn.

Faren tok livet sitt då Arne var 17 år gammal. Hulda Garborg meinte at Arne bar på ei skuld-kjensle for dette sjølv mordet heile livet. Andre meiner at han fekk «fred» då han skreiv romanen *Fred*.

Barndomsheimen er skildra i fleire av bøkene hans, blant anna i *Bondestudentar* (1883), *Fred* (1892), *Haugtussa* (1895), *Den burtkomne Faderen* (1899) og *Knudaheibrev* (1904).

– Ein fritenkjar

– Med den bakgrunnen er det nesten rart at Arne Garborg ikkje møtte fanatismen med ein ny

fanatisme. Men han handterer dei vonde opplevingane ved at det kjem gode bøker av det. Han klarer å undre seg over desse tinga i staden. Han var ein sann fritenkjar. Men då han sa frå seg odelen og forlèt Jæren 16 år gammal, sa han at han flytta frå det svarte fastland, seier Fredrikke Hegnar von Ubisch.

Ho legg til at Arne Garborg hadde ein god barndom, heilt til faren vart ramma av det han kalla svartsjuka.

Fredrikke Hegnar von Ubisch snakkar varmt om vidsynet og toleransen til Garborg, men på eitt punkt hadde han ei lita kortslutning. Det gjaldt språket til sonen «Tuften». Diktaren likte dårleg at han snakka Asker-dialekt, slik dei andre borna i området gjorde. Det likna litt for mykje på riksmål, meinte Garborg.

– Han likte dårleg det riksmålsnære språket til sonen, men då måtte Hulda gripe inn. Ho sette hardt mot hardt og ho trua med å flytte ut, om han ikkje gav seg med å kritisere talemålet til Tuften. Då kom Garborg til fornuft, og far og son fekk eit godt forhold igjen, fortel ho.

Tusen takk! Mellom 17. november 2023 og 30. januar 2024 fekk Noregs Mållag 358 385 kroner i gåve. Gåvene er veldig viktige bidrag til arbeidet vårt for å sikra nynorsken betre vilkår. Vil du gje oss ei gåve, set me stor pris på det. Bruk gjerne giroen som følgjer med avisa, eller vips eit valfritt beløp til 90540. **Takk!**

**MÅLGÅVE
MED VIPPS:
90540**

AUST-AGDER MÅLLAG

L ars Aasbø
Reidun Gilje
Jon Olav Gryting
Aud Åsen Haugsgjerd
Johannes Havstad
Olav Hoftuft
Knut K. Homme
Lisbeth Dalquist Homme
Lisbet Homme
Gerd Fosse Hovden
John Gustav Johansen
Per Bernt Knudsen
Ragnar Kaasa
Birgit Lidtveit
Tarald Myrum
Ragnhild Olavsdotter
Nomeland
Rune Nylund
Signe Alise Olstad
Sigrid Bjørg Ramse
Øystein Rød
Anne Karin Stigemo
Johannes G. Torstveit
Helge Ove Tveiten
Björg Valborgland
Olav Vehus
Jens Vellene

AUSTMANNALAGET

Olaug Aaberge
Syver Berge
Grethe Bilben
Ole Bjerke
Jon Steinar Bredeveien
Råmund Bruheim
Ivar Bungum
Alv Reidar Dale
Tove De Pasquale
Ingvild Marie Eknes
Thor Ola Engen
Harald Ove Foss
Tordis Irene Fosse
Anders G. Fretheim
Kristin Fridtun
Randi Therese Garmo
Berit Gommæs
Odin Hagen
Olav Haraldseid
Trond Harkjerr
Torill Heilevang
Gaute Elvesæter Helland
Mette Ragnhild Helle
Solfrid Hoff
Bjarte Hole
Odd Reidar Hole
Ola Holen
Ingvill Høgvoll
Helene Strand Johansen
Dag Johansen
Ola Jonsmoen
Arnfinn Kjelland
Anders Jan Larsson
Gunnar Lien
Asgeir Lilleås
Eldri Monshaugen
Asbjørn Myrvang
Sigurd Nestande
Øyvind Nordli
Jøgrim Nordstletten
Olaf Nøkleby
Jørgen Nørstegard
Torlaug Roel
Oddvar Romundset
Anne Kristine Rossebø
Magne Rydland
Ketil Sandviken
Ivar Schjøberg
Egil Skullerud
Arne Skuterud
Nils Steinar Slappgård
Arne Sund
Lars Ullgren
Olav Veka
Magne Velure
Svein Øye
Rune Øygard
Bjarne Øygarden

BUSKERUD MÅLLAG

John-Ragnar Kvam Aarset
Bjørn Bakken
Oliv Bakkeplass
Maria Høgetveit Berg
Tor O. Bergum
Birger Bolstad
Hans Borge
Herbjørn Brennhovd
Knut Halvor Engebakken
Karen-Margrethe
Erlandsrud
Oddvar Etnestad
Jan Fekjan
Borgny Feten
Ola Feten
Hans-Ove Grostølen
Einar Hanserud
Syver Hjelmen
Olav Hovda
Ola Hustad
Björg Kari Brattåker Håheim
Lars Erik Jacobsen
Oddbjørn Jorde
Frode Kinserdal
Norvald Lirhus
Kari Maastad
Sveinung Nestegard
Odd Oleivsgard
Arne Ommedal
Gro Randen
Ola Ruud
Knut H. Skrindo
Kjell Snerte
Sigrun Solheim
Einride Tinjar
Øystein Velure
Britt Vikane
Ragnhild Gudrun Vikes-
land
Anders Olav Vøllø

FYLKESMÅLLAGET VIKVÆRINGEN

Ingrid Aabø
Bergfinn Aabø
Jorun Aaland
Solveig Fiskvik Aamodt
Ruth Amdahl
Norunn Askeland
Gurid Aga Askeland
Børre Austmann
Olav Befring
Grete Berge
Ola Bergsaker
Leidulv K. Bergwitz
Anfinn Bernaas
Erlend Bleie
Åsmund Hommedal Blikås
Reidar Borgstrøm
Harald Brandal
Kari Hjørdis Brandal
Jan Håkon Brotnov
Jorunn Brubakk
Hæge Marie Roholdt
Brunvatne
Ola E. Bø
Tormod Bønes
Harald Dyrkorn
Asbjørn Eidhammer
Tove Karina Eidhammer
Bente Eliassen
Kirsten Osmo Eriksen
Jon Folkedal
Jon Fosse
Eldbjørg Fosseng
Sjur Joakim Fretheim
Kim S. Fureli
Siri Furre
Tor Gabrielsen
Kåre Glette
Olav Grimstad
Jostein Grønset
Gunnvald Grønvik
Fredrik Island Gustavsen
Karl S. Halse
Erik Hardeng
Kari Sofie Harsheim
Valgerd Svarstad Haugland
Øystein Havrevoll

Anna Sigriddatter Heen
Mildrid Helland
Sigrun Heskestad
Oda Jensen Hjetland
Valborg Holten
Kjetil Torgrim Homme
Karin Strand Hovbrender
Joar T. Hovda
Marit Hovdenak
Olav Høgetveit
Tormod Hallstein Høgåsen
Kolbjørn Høgåsen
Ingeborg Hauge Høyland
Øystein Jetne
Bård Kolltveit
Edvard Lauen
Torhild Leira
John Petter Lindeland
Tor Einar Ljønes
Helge Lorentzen
Anders Lunnan
Jon Låte
Eldrid Midttun
Norvald Mo
May Johanne Molund
Per Helge Mork
Arnold Mundal
Finn Måge
Johan Nredregård
Øystein Njål Nordang
Kjellaug Norli
Sylvi Penne
Anne Perstølen
Alain Egil Adrian Ramdal
Magnhild Reisæter
Yngve Rekdal
Asbjørn Roaldset
Gunnar Rusten
Asbjørg Engebø Rystad
Turid Rønning
Gro Hisdal Sandberg
Erik Simensen
Olav R. Skage
Åsmund Skard
Synnøve Skjong
Arve Skutlaberg
Sigrid Skålnes
Sigrid Solheim
Ivar Solheim
Harald Støren
Arild Sundt
Oddmund Svarteberg
Sissel L. Sæbø
Anne Joronn Sætre
Liv Ruud Thorstensen
Arve Thorvik
Halvor Tjønn
Asbjørn Tolsrød
Øystein Tormodsgard
Audun Orten Trovåg
Sverre Tusvik
Steinar Tveitnes
Werner Vesterås
Kjetil Vistad
Per Ivar Vaagland
Johannes Georg Østbø
Herlov Øverland
Kristen Øyen

HORDALAND MÅLLAG

Svein O. Aadland
Malena Aasen
Toril Aga
Livar Aksnes
Torgeir Alvsåker
Svein Schrøder Amundsen
Arne Andersen
Ingvard Andreassen
Arnfinn Jørgen Ansook
Einar Bardal
Marit Berge
Arild Berge
Leidolv Berge
Jane Kristin Øvstebø Berge
Maria Severine Øvstebø
Berge
Veslemøy Bergo
Eli Bergsvik
Nils T. Bjørke

Ragnhild Bjørke
Dag Bjørnevoll
Solveig Bjørsvik
Jofrid Bjørvik
Lars Johan Bleie
Kolbjørn Blikås
Gurid Aga Blokhus
Oddbjørn Borge
Arne Brattabø
Tor Brattebø
Nils Georg Brekke
Vigleik Brekke
Reidar Bremerthun
Endre Otto Brunstad
Nina Mork Brunvoll
Reidar Dale
Arve Dale
Knut O. Dale
Kristian Djuvsland
Inge Draugsvoll
Jenny Dugstad
Torbjørn Dyrvik
Hans Ebbing
Liv Cecilie Sæbø Eik
Eli Roseth Eik
Ingunn Eitrheim
Jonas Meyer Eldøy
Eirik Ingolf Eldøy
Mathias Dahl Ellingsen
Yngve Endal
Øystein Erstad
Artur Farestveit
Rune Fjeld
Bergit Utne Fjelde
Astrid Anne Fjeldstad
Sverre Fjell
Erling Fjærestad
Torill Foldnes
Tormod Folgerø
Audhild Fosse
Harald Frønsdal
Mathias Furevik
Jostein Gimmestad
Lars Gjostein
Endre Grutle
Solveig Grønlien
Kirsti Handeland
Johnny Handeland
Oddlaug S. Hansen
Lars Ove Olafsson Harnes
Oddbjørn Haugen
Liv Else Haugland
Torbjørn Haukås
Svein Heggheim
Sigbjørn Heie
Bjarte Helle
Arnfinn Hellevang
Aslak T. Helleve
Knut Johannes Helvik
Linn Hjartnes Henjum
Jan Kåre Henriksbø
Kåre Herfindal
Robert Hermansen
Britt G. Trefall Hernes
Olrun Hild Hillestad
Marit Hjartåker
Johan Hjortås
Grete Oline Hole
Karl Johan Holmås
Arnfinn Hopland
Truls Horvei
Irene Hunskaar
Oddmund Hus
Terje Husby
Daniel Hydle
Nils Inge Haaland
Geir Instanes
Reidar Instanes
Johanne Telnes Instanes
Jan Kåre Jakobsen
Else Jerdal
Ole-Jørgen Johannessen
Ingvild Jøsendal
Randi Jåstad
Gunnhild Jåstad
Agnar Kleppe
Olav Kobbeltveit
Anna Aakre Kråkevik
Åsta Kårevik
Johannes Landmark
Ane Landøy

Morten Langeland
Torfinn Langelid
Caroline Lehmann
Ingebjørg Synnøve Lekve
Henry Johannes Lie
Kari Lien
Torgrim Ljones
Torun Lyssand
Audun Lødemel
Torstein Løning
Ove Leon Låstad
Jan Egil Mandelid
Frode Mannsåker
Margunn Rydland Melk-
ersen
Torlaug Eitrheim Midtbø
Anne Marie Midtbø
Guro Midthun
Torgun Moltu
Dag Unnar Mongstad
Leif Bjørn Monsen
Lillian Morvik
Jan Myklebust
Jostein Mykletun
Einar Myster
Nils Mæhle
Eldbjørg Møllerup
Johannes A. Måge
Amund Måge
Marit Nedreli
Eli Karin Nerhus
Øyvind Per Norang
Helge Martin Nygård
Egil Nysæter
Nils Nyteit
Odd Jøran Oldervik
Astrid Olsen
Åse Opheim
Anfinn Otterå
Olai Otterå
Kjell Paulsen
Johnny Ottar Pedersen
Sondof Rabbe
Jan Reidar Rasmussen
Berit Reinsaas
Lars Riise
Henriette Rolland
Øyvind Røen
Margreta Rønning
Marit Sakstad
Inger Marie Saltnes
Solbjørg Åmdal Sandvik
Helge Sandøy
Heidi Seilfaldet
Ingebjørg Sekse
Lars Sekse
Mons Ole Dyvik Sellevold
Bjarne Skarestad
Olav Johannes Skeie
Arne Skjerven
Atle Skorpen
Harald Skorpen
Jostein Småbrekke
Odd Reidar Solem
Ragnhild Edith Solvang
Elise Solvåg
Mette Løkeland Stai
Idar Stegane
Arjen L.H. Stolk
Nelly Storebø
Gerhard Inge Storebø
Alf Magnar Strand
Hans L. Strømsæther
Ole Lars Strønen
Thea Sunde
Ingebjørg Dønhaug Sæbø
Anne Sæland
Rolf Sæterdal
Olav Søfteland
Olav Sønnesyn
Arne Søyland
Øyvind Teigen
Johan Torekoven
Torgeir Torvik
Olaug Tveit
Harald Ulland
Anne-Lise Ullebø
Sjur Uppheim
Brit Valland
Anna K. Valle
Randi Vengen

Guri Vesaas
Jon O. Veulle
Magne Julin Vik-Mo
Inger B. Vikøren
Jarle Kåre Vindenes
Ranveig Kvarekvål Vinje
Ingebjørg Viste
Egil Vaage
Agnes Råket Vågslid
Lars Arve Worren
Nils Ivar Østerbø
Signy Øyvind
Anlaug Øyre
Marit Åkre

KARMSUND MÅLLAG

Steinar Aalvik
Torunn Alnes
Randi Alvsøike
Elise Dørheim
Anita Ermland
Dorthea Sofie Erøy
Aud Grimstveit
Trygve Handeland
Åse Hjelmervik
Torill Borge Horneland
Svend Kjetland
Stein Roar Kringeland
Arne Langåker
Marit Løvvig
Ingrid Mæland
Paul Mølstre
Lars Gunnar Oma
Geir Ragnhildstveit
Sigve Arthur Sakseid
Berit Sandve
Knut Selsaas
Marit Solheim
Njål Steinsland
Ernst Arne Sælevik
Rakel Øyerhamn

NORDLAND MÅLLAG

Kåre Belsheim
Berit Reinsaas
Lars Riise
Henriette Rolland
Øyvind Røen
Margreta Rønning
Marit Sakstad
Inger Marie Saltnes
Solbjørg Åmdal Sandvik
Helge Sandøy
Heidi Seilfaldet
Ingebjørg Sekse
Lars Sekse
Mons Ole Dyvik Sellevold
Bjarne Skarestad
Olav Johannes Skeie
Arne Skjerven
Atle Skorpen
Harald Skorpen
Jostein Småbrekke
Odd Reidar Solem
Ragnhild Edith Solvang
Elise Solvåg
Mette Løkeland Stai
Idar Stegane
Arjen L.H. Stolk
Nelly Storebø
Gerhard Inge Storebø
Alf Magnar Strand
Hans L. Strømsæther
Ole Lars Strønen
Thea Sunde
Ingebjørg Dønhaug Sæbø
Anne Sæland
Rolf Sæterdal
Olav Søfteland
Olav Sønnesyn
Arne Søyland
Øyvind Teigen
Johan Torekoven
Torgeir Torvik
Olaug Tveit
Harald Ulland
Anne-Lise Ullebø
Sjur Uppheim
Brit Valland
Anna K. Valle
Randi Vengen

NORDMØRE MÅLLAG

Aksel Aarflot
Magnar Almberg
Jon Kristian Aune
Styrkåre Brørs
Marie Flemsæter
Liv Rigmor Flå
Sverre Hatle
Jorunn M. Kvendbø
Olav K. Lien
Oddvar Moen
Tove Mogstad
Henry Opland
Terje Ramsøy-Halle
Björg Reiten
Rolv Sæter
Eirik S. Todal
Per Utne

ROGLAND MÅLLAG

Oddveig Kirsten Aam
Gunnleiv Aareskjold
Torstein Aartun
Sigmund Andersen
Aslaug Astad
Lars Egil Bakka
Johannes Bakka
Ola Birkeland
Bjarte Birkeland
Geir Sverre Braut
Kirsten Marie Bue
Jan Egil Byberg
Anne Margrete Byberg
Alf Jan Bysheim
Gerd Helen Bø
Ellen Einervoll
Lars Olav Fatland
Eirik Daniel Fatnes
Åse-Berit Fidjeland
Tomas Finnvik

Ingrid Fiskaa
Otto Laurits Fuglestad
Ingrid Gjesdal
Endre Gjil
Rune Gramstad
Sigve Gramstad
Egil Harald Grude
Vigdis Gullberg
Bjørn Jarmund Harestad
Kari Ingfrid Hatteland
Ola Hauge
Inge Haugland
Erik N. Havrevoll
Johan Sigmunn Hebnes
Halvard Helseth
Jan Johansen Hempel
Tom Hetland
Kjell Birger Hetlelid
Rasmus Hilde
Liv Hobberstad
Peder Hodne
Magne O. Hope
Jane Valaker Høgalmen
Arna Høyland
Tord Anton Haaland
Odd Arne Jakobsen
Anne Martha Kalhovde
Inge Kjode
Anne Margrethe Kolnes
Tore O. Koppang
Olav Kvernenes
Reidar Kydland
Hallgeir Langeland
Mikkel Lid
Tor Henrik Lind
Roar Lund
Georg Løvbrekke
Eli Marvik
Signe Muladal
Reidar Nesheim
Knut Norddal
Tore Norheim
Pernille Nylehn
Ingvar Olimstad
Leiv Olsen
Berit Irene Oltesvik
Marit Osland
Esther Ndayizeye Phillibert
Svein Ramsnes
Jorunn Romsbotn
Audun Rosland
Magne A. Roth
Liv Rysstad
Torhild L. Rørheim
Oddbjørn Salte
Rolf Salte
Milrid Sandve
Frode Sandve
Sigfrid Selsvik
Jostein Selvåg
Benjamin Skarås
Ingeborg N Skjærpe
Martin Skrettingland
Lars Slåttå
Hanna Småmo
Målfrid Snørteland
Tom Soma
Hans Spilde
Audun Steinnes
Kari Steinsøy
Inge Kristian Sunde
Odd Sigmund Sunnanå
Svein Kåreson Søyland
Liv-Sigrud Taylor
Erling Thu
Oddrun Tjeltveit
Hilda Ullestad
Aslaug Marie Undheim
Jone Vadla
Knut Vadla
Rune Valestrand
Ottar Vandvik
Torbjørn Hinna Vangsnes
Astrid Apalset Vassbø
Kåre Vaule
Arve Vedvik
Reidar Vik
Atle Ingar Vold
Ketil Volden
Viggo Østebø

ROMSDAL MÅLLAG

Ingar Aas
Henning Austigard
Dagrun Gjelsvik Austigard
Målfrid Bakken
Annlaug Berge
Leif Erik Bolsø
Petter Dahle
John Ekroll
Øyvind Fenne

Einar Gridset
Sigmund Julshamm
Tor Kvadsheim
Jofrid Alvild Moen
Kjell Arne Nakken
Gunnhild Austlid Oppigard
Asbjørn Oterhals
Alf Rønstad
Hanne Moldver Salthammer
Sven Erik Skarsbø
Astrid Skarsbø
Per Arne Skomsø
Kjell Johan Vatne
Kathrin Villa
Øystein Øye
Roald Øygard

SOGN OG FJORDANE MÅLLAG

Vemund Aartun
Lise Aasen
Anne-Britt Andersen
Inge Andersen
Johannes Bakken
Per Inge Bale
Unni Kristin Berge
Olaug Marie Bjelde
Jan Erik Bolstad
Gunhild Børtnes
Gyda Bøtun
Brita Distad
Tor W. Eikemo
Annbjørg Eikenes
Arne Eikenes
Gjertrud Eikevik
Kjell Erik Eldegard
Ingebjørg Erikstad
Kjellrun Hamnes Espe
Marta Fimreite
Johannes Flaten
Sverre N. Folkestad
Jan Martin Frislid
Ola Fugle
Siri Bente Fuhr
Ottar Færøyvik
Roar Førde
Asbjørn Geithus
Arne Gjeraker
Dagfrid Grepstad
Olav Grov
Audun Hammer
Connie Hamre
Margit Hovland Hamre
Hans Haugen
Olin Johanne Henden
Astrid Jorunn Henden
Arve Friman Henriksen
Grethe Hjetland
Marianne Hoff
Svein J. Hove
Ragnar Hove
Bjørn G. Hovland
Anita Sørlund Hunvik
Nils Husabø
Liv Husabø
Målfrid Husnes
Martha Systad Iden
Ingunn Kandal
Lars Kjode
Ola Kjørstad
Torhild Solheim Klævdal
Ørjan Kvalsvik
Aage Kvendseth
Liv Janne Kvåle
Bjarne Kaarstad
Bjørn Ladehaug
Gunnhild Larsen
Øystein Lavik
Bjørn Dombestein Lofnes
Rune Lotsberg
Svein Lundevall
Vidar Lægred
Kolbjørn Løken
Anna Karine Marstein
Terje Erik Moe
Knut Moen
Ragnhild Skogen Molde
Kjell Magnar Myklebust
Randi Bjørg Myklebust
Henny Myklemyr
Knut Ole Myren
Olav Myrhol
Jon Naustdalslid
Olav Nedrebø
Gudlaug Nedreliid
Gunnvor Ness
Julie Kristine Ness
Astrid Marie Nistad
Odd Njøs
Stein Bugge Næss
Per Scott Olsen

Synne Marie Oppheim
Signe Marie Orvedal
Tordis Randmo
Sæmund Kjetil Rindal
Jostein Risa
Henning Leiv Rivedal
Erna Romøren
Jakob Ingert Rutledal
Bergljot Konglevoll Rysjedal
Sven Erik Rønnekleiv
Lise Rønnestad
Bjørn Rørtveit
Steinar Røyrvik
Nils R. Sandal
Margot Sande
Margret Sande
Marta Kari Schawlann
Håkon Sjøstad
Anders Skarestad
Einar Skeie
Olav Jonson Skjeldestad
Jon Skjeldestad
Knut Atle Skjær
Erik Skogli
Annlaug Sognnes
Synneva Kolle Solheim
Irene Stokker
Ingunn Stokstad
Ida Marie Strand
Magn Jarl Stubhaug
Målfrid Sværen
Gunnhild Systad
Jorunn Systad
Leiv Sølvberg
Bjørn Sørheim
Ingrid Søyland
Bodil Bjørlo Takle
Ralf Bjarne Taraldset
Dagrun Thingnes
Jakob Thingnes
Ingrid Thy
Solrun Ullaland
Marit Breilid Velle
Arne Veivle
Lars Øyvind Vikesland
Oddhild A. Voll
Ingebjørg Voll
Wenche Wie
Ottar Wiik
Liv Østrem
Magni Øvrebotten
Inger Merete Øygard
Vidar Åm
Leon Årdal

SUNNMØRE MÅLLAG

Inger Aarflot
Ottar Aashamar
Egil Beale
Ingunn Bergem
Solgunn Tilseth Breivik
Margrete Hatløy Brubakk
Ole Arild Bø
Siv Dimmen
Norunn Margrethe Dimmen
Heidi Fagna
Knut Falk
Ann Britt Våge Fannemel
Aud Farstad
Jørund Fet
Kristian Fuglseth
Roger Furset
Tore Gjære
Odd Goksøy
Harald Grimstad
Øystein Gronmyr
Astrid Hausvik
Jorunn H. Henriksen
Turid Teigene Holstad
Astri Hunnes
Reidun Hunnes
Torstein Huse
Ingrid Runde Huus
Lars Innvik
Alvhild Kvamme Iversen
Bernt Kalvatn
Jørund Kile
Jakob O. Kjersem
Jorunn Aarflot Kornberg
Emil Inge Korsnes
Vegard Krogsæter
Stein Olav Kvalø
Marit Kvammen
Einar Landmark
Eli Lannerholm
Odd Larsen
Arne Lerheim
Torunn Sandnes Lidarende
Frode Lyse
Roger Nedreklepp

Brynhild Kåra Lund Notøy
Synnøve Nymark Aasen
Trine Naadland
Lars Omenås
Bjørnar Osnes
Britt Oserholm
Vidar Parr
Lillian Ramnefjell
Karl Ramstad
Torbjørn Rekdal
Greg Rotevatn
Gunder Runde
Anni Selma Rusten
Mariann Scheide
Jarle Solheim
Endre Standal
Aslak Storegjerde
Lene Christine Drabløs
Strand
Kristin Synnevåg
Geir Steinar Tandstad
Wenche B Thorseth
Paul Arnfinn Tomasgard
Erik Skogli
Annlaug Sognnes
Synneva Kolle Solheim
Irene Stokker
Ingunn Stokstad
Ida Marie Strand
Magn Jarl Stubhaug
Målfrid Sværen
Gunnhild Systad
Jorunn Systad
Leiv Sølvberg
Bjørn Sørheim
Ingrid Søyland
Bodil Bjørlo Takle
Ralf Bjarne Taraldset
Dagrun Thingnes
Jakob Thingnes
Ingrid Thy
Solrun Ullaland
Marit Breilid Velle
Arne Veivle
Lars Øyvind Vikesland
Oddhild A. Voll
Ingebjørg Voll
Wenche Wie
Ottar Wiik
Liv Østrem
Magni Øvrebotten
Inger Merete Øygard
Vidar Åm
Leon Årdal

TELEMARK MÅLLAG

Audun Aasmundtveit
Sveinung Astad
Gunnhild Berntsen
Lars Bjaadal
Sondre Bratland
Halgeir Brekke
Olav Rune Djuve
Tjostov Gunne Djuve
Olav Felland
Sigrid Fonnliid
Anne Karin Funner
Oscar Johan Garnes
Hans Magne Gautefall
Torgeir Grimstveit
Gunnhild Marthe Gundersen
Asbjørn Nes Hansen
Kristian Ihle Hanto
Henning Hanto
Svein Hauge
Svanhild Haugen
Neri Hestetun
Ragnhild Hovda
Hallgrim Høydal
Morten Støen Høyem
Margit Ims
Jon Ingebretsen
Halvard Jansen
Arne-Birger Knapskog
Svein Kostveit
Eilert Kvernes
Olav E. Kaasa
Erling Langleite
Halvor Løken
Tove Løyland
Jakob Olimstad
Anond Olsnes
Kari Rustberggård
Anne Ingebjørg Ruth
Børre Rønningen
Margreta Raaen
Per Skaugset
Alv Halvor Straumstøyl
Olav Teigland
Olav Tho
Anne Elise Thorvaldsen
Alf Torbjørn Tveit
Kari Tveit
Borgny Sletteemoen Tøfte
Tor Valle
Einar Versto
Halvor Øygarden

TROMS OG FINN-MARK MÅLLAG

Nils Aarsæther
Bente Benjaminsen
Per K. Bjørklund
Odd Borch
Terje B. Dahl
Nils Dannemark
Sveinung Eikeland
Bjarne Eilertsen
Karl Ragnar Engstad
Torgeir Engstad

Elisabeth Grenness
Kjell Heggelund
Olav Gaute Hellesø
Olaug Husabø
Kjellaug Jetne
Ingvild Kamplid
Ellen Skjold Kvåle
Tyra V. Mannsverk
Magnar Mikkelsen
Oddrun Molvik
Atle Måseide
Ole Edgar Nilssen
Gerd Sivertsen Prestegard
Guro Reisæter
Ingrid Russøy
Kjetil Rydland
Lars Martin Skipevåg
Sunniva Skålnes
Anne Marta Steinnes
Bernhard Meyer Sætre
Gunn Utkvitne

TRØNDERLAGET

Svein Aarnes
Reidar Almås
Inger Berit Angermund
Eli Aune
Håvard Avelsgaard
Kjell Bardal
Ivar Berg
Oddrun Bjørgum
Karl-Ove Bjørnstad
Lars Daling
Astrid Dalslåen
Kari Julie Damstuen
Olaug Denstadli
Knut Fagerbakke
Asbjørn Folkvord
Jon Olav Forbord
Arne A. Frisvoll
Per Jostein Gisnås
Anders Gjelsvik
Gunhild Grue
Jøstov Gustad
Lars Eirik Havdal
Kjellrun Hersund
Herlaug Hjelmbrække
Knut Holmen
Ola Huke
Ole Husby
Sigrid Haavik
Inger Sandvik Jarstein
Åke Junge
Olav Kuvås
Maj Brit Slapgaard Larsen
Aline Magdalena Lee
Anne Leira
Bjørn Lund
Lars Kolbjørn Moa
Håvard Moe
Magne Måge
Einar Nordbø
Idar Næss
Ragnhild Nøvik
Helge Raftenvold
Hørman Raness
Helge Rypdal
Per Rønningen
Anne Kristine Bolme
Selnes
Rutt Olden Skauge
Oddny Pauline Skeide
Åsmund Snøfugl
Ingebjørg Sogge
Odd Sigmund Staverløkk
Per Johan Sæterbakk
Svein Bertil Sæther
Sverre Sævareid
Jan Sørås
Brit Tanem
Torbjørn Tranmæl
Aud Mikkelsen Tretvik
Kristoffer Uppheim
Harald Vik-Mo
Liv Skogset Værdal
Beret Wicklund

VALDRES MÅLLAG

Brita Appel-Breivik
Toralf Baldersheim
Gunnar Belsheim
Bjørn Berge
Randi Eltun
Ola Fosheim
Margit Fuglehaug
Johanna Fuglesteg
Kjell Hagerup
Ove Haugen
Ingunn Hommedal
Frank Tommy Jacobsen
Bjørn Vegard Johnsen

Bjørn Lerhol
Anders Lunde
Torodd Lybeck
Brita Siri Nesja
Nils Rogn
Ragnhild Solberg
Knut Soldal
Marit Eltun Svendsen
Anders Sæteren
Anne Ingeborg Terningen
Per Gunnar Veltun
Kari Bø Wangenstein
Ambjørg Westerheim
Berit Matre Ødegaard

VEST-AGDER MÅLLAG

Tove Berulvson
Kjell Byremo
Steinar Byremo
Anne-Berit Erfjord
Svein Harald Follerås
Grete Forgard
Randi Lohndal Frestad
Torje Karsten Grindheim
Øyvind Grov
Ole Steffen Gusdal
Berit Fiskaa Haugjord
Ove Haaland
Gudrun Haugen Håvorsen
Oddvar Jakobsen
Åse Marie Leksbo
Solveig Stallemo Lima
Ragna Lindeland
Målfrid Lindeland
Sylfest Lomheim
Linda Grørdum Mølø
Elfrid Ovedal
Nils Salvigsen
Toralf Skolander
Bjørn Helene Slapgaard
Asbjørn Stallemo
Vidar Toreid
Aslaug Verdal
Gunnar Vollen
Ivar Åmlid

ØSTFOLD MÅLLAG

Asgeir Bjørkedal
Ole Johan Bjørnøy
Trine Lise Heilmann
Arnstein Hjelde
Christian Kielland
Per Thorvald Larsen
Jan T. Pharo
Anne Berit Skrivervik
Kjetil Aasen

YRKESMÅLLAG

Kjellfrid Bøthun
Elise Sundfør Erdal
Kristian Hagestad
Anders Bøyum Halvorsen
Sissel Hole
Kåre Lilleholt
Anne Lognvik
Kjell Harald Lunde
Torgils Lægred
Ola Mestad
Arne Exner Nakling
Olav Norheim
Borge Otterlei
Linda Plahte
Frode Ringheim
Haldor Slettebø
Lars Helge Sørheim
Turid J. Thune
Sigrid Tyssen
Åshild Ulstrup
Birger Valen
Bodvar Vandvik
Vidar Ystad

BEINVEGES INNMELEDE

Erling Balstad
Jan Gaute Buvik
Ørjan Elias Ebbesen-Eikemo
Leif Elsvatn
Asbjørn Leonhard Hansen
Egil Andreas Helstad
Johannes Hjønnvåg
Herborg Lillebø
Per Smørvik
Åse Floa Steinrud
Ragnhild Vannebo

■ kviss • Audun Skjervøy

- 1 Debutboka til Arne Garborg blei gjeven ut under pseudonym. Kva var boktittelen?
- 2 Da Arne Garborg var tidleg i 20-åra, var han redaktør for to aviser samtidig. Kva heitte avisene?
- 3 Argentina har fått ein ny president som meiner at han kan få landets økonomi på fote med radikal økonomisk liberal politikk. Kva heiter presidenten?
- 4 Kva president blei styrta ved eit militærkupp i Argentina i 1976?
- 5 Når blir vindstyrken så sterk at vi kan kalle han orkan?
- 6 Kva kallar vi skalaen som vi måler og uttrykkjer vindstyrke med?
- 7 Andre Bjerke gav ut fleire krimbøker under pseudonym. Kva pseudonym brukte han?
- 8 Kva forfatter gav i fjor ut romanen *Kvitteik*?
- 9 Skotten John Boyd Dunlop står bak ei banebrytande oppfinning, som vi framleis har glede av. Kva oppfinning?
- 10 Kva oppfinning frå 1800-talet fekk italienaren Antonio Meucci endeleg æra for i 2000-åra?
- 11 Kven hadde hatt denne æra tidlegare?
- 12 Kva heitte debutplata til Lillebjørn Nilsen som soloartist?
- 13 Kven var dei tre musikarane i Gitarkameratene i tillegg til Lillebjørn Nilsen?
- 14 *Artig* på norsk kan vere ganske moro, men kva er det på svensk?
- 15 Danskane kan utan blygskap finne på å seie *jokke i spinaten*. Kva meiner dei da?
- 16 Kva tyder namnet Mesopotamia?
- 17 Tre land i verda er utan kystlinje og grensar samtidig til berre eitt anna land. Kva land er det?
- 18 Kvar kjem den nye forskings- og høgare utdanningsministeren Oddmund Løkensgard Hoel opphavleg frå?
- 19 Kor mange statsrådar har fram til 1. februar i år måtta forlate Støre-regjeringa sidan ho tiltredde?
- 20 Kva heitte den eldste av dei fire kjende Bach-sønene?

20 Wilhelm Friedemann Bach (1710-1784)

19 Ni!

18 Trondheim

17 Lesotho, San Marino og Vatikanstaten

Tigris)

16 Landet mellom elvane/flodene (Eurfat og

15 Trake i salaten, tabbe seg ut

14 Høfleg

Eggum

13 Øystein Sunde, Halvdan Sivertsen og Jan

12 Tilbake

11 Graham Bell

10 Telefonen

9 Det luftefyllte dekket

8 Jon Fosse

7 Bernhard Borge

6 Beaufortskalaen

minutt

5 Når han er over 32,6 meter per sekund

4 Isabel Perón

3 Javier Miller

2 Tvedestrandsposten og Lærer-standens avis

1 Smaasubber at Alf Buestreng

DIGITALISERER IVAR AASEN: Konservator Stine Stennes Hovdenakk (t.v.) og bibliotekar Siri Beate Gjerde i Nynorsk kultursentrum. Foto Nynorsk kultursentrum.

Eigedelane til Ivar Aasen tilgjengelege på nett

– Heile boksamlinga til Ivar Aasen på 2500 bøker og skrifter er no registrerte, fotograferte og publiserte på nettstaden **DigitaltMuseum**.

■ Etter at Ivar Aasen døydde i 1896, kom alle dei etterlatne eigedelane hans tilbake til fødestaden Åsen i Hovdebygda i Ørsta kommune i Møre og Romsdal. No er heile denne nasjonale skatten etter språk-pioneren tilgjengeleg for alle interesserte.

– Det er med ærefrykt og

stort engasjement vi har arbeidd med dette. I tillegg er det veldig kjekt at vi endeleg har fått gjort heile samlinga tilgjengeleg på nett, seier bibliotekar Siri Beate Gjerde og konservator Stine Stennes Hovdenakk ved Nynorsk kultursentrum i Aasentunet i ei pressemelding.

Etter å ha bladd seg forsiktig gjennom og fotografert alle bøker, skrifter og publikasjonar som Ivar Aasen har eigd, kan dei no slå fast at alle dei fleire tusen delane av samlinga er foreviga for både framtidig forskning og nyfikne blikk frå publikum.

Terje Aarset, professor i norsk språk ved Høgskulen i Volda, har vore til uvurderleg hjelp med transkribering av fragment og brev, heiter det.

– VI har funne fleire tusen merknader og notat i bøkene, som alle er fotograferte og lagde ut på DigitaltMuseum, fortel Siri Beate Gjerde.

Dødsbuet etter Ivar Aasen inneheldt boksamlinga, herbariet han laga sjølv og andre personlege eigedelar. Etter den siste registreringa og digitaliseringa er det no mogleg å sjå og studere alle delar av samlinga.

Ein halv million kroner til årleg Jon Fosse-stipend

Regjeringa set av 500 000 kroner til det årlege Jon Fosse-stipendet som skal gå til ein omsetjar av norsk litteratur.

Det opplyser Kulturdepartementet til NTB. Det vart tidlegare denne månaden kjent at regjeringa opprettar eit årleg stipend og ei førelasing i nobelprisvinnar Jon Fosses namn. No er altså summen på stipendet kjent.

– Når vi skal hylle Jon Fosse, ønskjer vi å gjere det på ein måte som inspirerer og løftar litteraturen på ein brei måte. Vi vil lage eit stort og viktig høve der det er litteraturen

og tenkinga som er samlingspunktet – leirbålet som ein samlast rundt. Vi vil samle samfunnstoppar, litteraturbransjen og politikarar saman med vanlege folk som er glad i Fosse og litteratur, seier kultur- og likestillingsminister **Lubna Jaffery** (Ap) til NTB.

Stipendet skal gå til ein som arbeider med å omsetje norsk litteratur til andre språk og skal sørgje for at omsetjarane kan ha opphald i Noreg. Fosse-stipendet blir det største til omsetjarar av norsk litteratur. Det er NORLA, i samråd med

Nasjonalbiblioteket, som skal velje kven som skal få Fosse-stipendet. Forfattaren sjølv vil også vere involvert i prosessen.

Det blir også oppretta ei årleg førelasing i Fosses namn. Stipendet skal delast ut under eit arrangement på Nasjonalbiblioteket, der førelasinga vil skje.

Fosse-førelasinga skal haldast av ein internasjonalt kjend forfatter, dramatiker, litteraturforskar eller liknande. Føredraget vil bli etterfølgd av ein middag og samling, opplyser departementet.

God hygiene med Optima pH4 Universalvask

- miljøvenleg vask med eddik
- mild og hudvenleg
- god effekt på uønska bakteriar og sopp
- mange bruksområde
- kombiner gjerne med Optima pH 3,6 Organiske syrer

Dokumentert effekt. Vask med låg pH er gunstig for å ta knekken på uønska bakteriar samtidig som dei gode overlever.

Bra for deg og miljøet.

Maren Braut frå Bryne er ein av to nestleiarar i Norsk Målungdom.

Målungdommen var samla ei heil helg på Eina for skolering og sosialt.

Tyttebærsyltetøy, stadnamn og brennevinsbrenning på Toten

Tradisjon tru samla målungdomen seg for **vinterleir** ei helg i januar! Denne gongen gjekk turen til Innlandet og Skogstad leirstad på Eina. Her vart me oppdarte på alt frå stadnamn til brennevinsbrenning.

MAREN BRAUT
nestleiar i Norsk Målungdom

■ Akkurat som bestilt, var vinterværet på plass. Og mange av dei langtreisande ungdomane vart skrekks-

lagne av den ekstremt tørre og kalde lufta me fekk kjenne då me tok det første steget ut frå toget og ned på perongen.

Me merka oss at på Eina er det heilt vanleg å ta sparken til butikken, det er ikkje mindre enn to frisørar overfor kvarandre og om ein kjem i snakk med nokon, så er personen ofte i slekt med dei lokale innleiarane målungdomen har fått tak i.

På planen var mellom anna konkurranse om å teikne den beste Ivar Aasen-en, innleiing om Eina og Toten frå Toten historielag, og me vart røynd på den siste

teknologien innan kunstig intelligens frå Språkrådet. I tillegg kunne Toten dialekt- og mållag by på innleiing om både brennevinsbrenning og stadnamn. Blant deltakarane vart det sagt at det ikkje var tvil om at «målungdomen veit å få tak i innleiarar».

Attpåtil vart det skipa til ute-rebus i 20 minusgradar og me måtte subbe bortover i høg snø for å kome fram til løysingsordet. Då var det godt å varme seg på kakao inne for å løyse rebusen, som var lapskaus. Har du prøvd tyttebærsyltetøy i lapskausen? Ikkje? Då må du prøve det!

■ leiarspalta

TOBIAS CHRISTENSEN EIKELAND
Leiar i Norsk Målungdom

Målungdommen sine ønske til Oddmund Løkensgard Hoel

■ Oddmund Løkensgard Hoel er utnemnd som statsråd for forskning og høgare utdanning. Me i Norsk Målungdom er glade for utnemninga, og har store forventingar til Hoel, som er tidlegare leiar i Noregs Mållag og medlem i Norsk Målungdom.

■ Norsk språk er under press i høgare utdanning og forskning. Om norsk språk tapar terreng, er det ikkje berre eit tap for akademia, men òg for resten av samfunnet. I fjor fekk me ein handlingsplan for norsk fagspråk i akademia. Dette er eit viktig hjelpemiddel i arbeidet for norsk språk som heilskap. Det er viktig at Hoel følgjer opp denne også som statsråd. Tiltaka i handlingsplanen for norsk fagspråk i akademia må bli tekne i bruk og følgde opp, og i lag med institusjonane må han sikre at det er sett av nok tid og tilstrekkelege økonomiske midlar til å følgje opp fagspråkansvaret til universiteta og høgskulane. Dersom institusjonane over tid bryt med språkpolitikken, eller ikkje viser vilje til å rette opp i saka, må dette få konsekvensar.

■ I dag får ein ikkje uttelling for å skrive norske lærebøker eller drive med populærvitenskapleg formidling i Noreg, sjølv om dette er ein viktig del av formidlingsarbeidet i sektoren. Det tek lang tid å skrive godt fagstoff, og i dag er det lite pengar til slikt arbeid, slik at det vert nedprioritert. Difor bør det verte utlyst prosjekt og løyvd pengar til skriving av læreverk og bokprosjekt på norsk, so vel som forskingsprosjekt. Særskilt viktig er det med nynorsk pensumstoff på utdanningar til yrke og profesjonar der nynorskkompetansen er viktig, slik som juss, lærar-, journalist- og andre profesjonsutdanningar. Den nye ministeren må også sjå på korleis teljekantsystemet kan reviderast for å styrkje norsk fagspråk.

■ Alle offentleg finansierte universitet og høgskular skal vera underlagde språklova som nasjonale statsorgan, og me meiner at dette må også gjelde studentsamskipnadane.

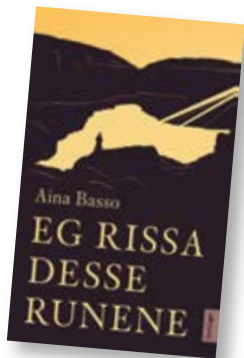
Retten til eksamen på ynskt skriftspråk må utvidast til å gjelde alle arbeidskrav, også midtvegeksamenar og obligatoriske oppgåver, og Hoel må sikre at denne retten blir lovfesta.

■ Den nye ministeren må sikre at det blir løyvd pengar og leggje til rette for utvikling av fagspråk også på dei samiske språka, dei nasjonale minoritetsspråka og norsk teiknspråk, og må leggje til rette for gode teiknspråktolkutdanningar, for å sikre at det er tilgang til kvalifisert teiknspråktolkning i det norske samfunnet.

■ Me ønskjer statsråden til lukke med utnemninga, og ser fram til eit godt samarbeid.

Nye soger frå sagatida

Med få ord og knapt førelegg lèt **Aina Basso** oss sjå eit glimt av løyndommar frå ei tapt tid.

■ bokmelding

Aina Basso:
Eg rissa desse runene
Omsett av Margunn Vikingstad
Samlaget, Oslo, 2023

■ *Eg rissa desse runene* er eit fantasirikt og originalt lite verk. Basso tek utgangspunkt i runeinnskrifter frå 11- og 1200-talet, mest alle frå utgravingar ved Bryggen i Bergen, og skriv ut eit heilt lite univers frå dei. Ikkje berre er innskriftene inspirasjon, dei spelar også ofte ei fysisk rolle i sogene. Slik får me eit fiktivt, men like fullt sannsynleg innsyn i korleis desse mellomaldringane kommuniserte med kvarandre. Basso får plass til eit overraskande breitt spekter i løpet av berre 150 sider, og får fram både humor, varme og detaljrikdom utan å bli for spekulativ eller ordrik.

Forteljingane føregår hovudsakleg i Bergen og omlandet, og kjem innom mange ulike aspekt ved livet i den vestlandske mellomalderen. I løpet av dei 13 novellene er me innom alt frå blodhemn og prostitusjon til tanntrekking og skeiv kjærleik, men mest av alt er det dagleglivet me får sjå: skjenkestover, pengetrøbbel, familieforviklingar. Samstundes er attkjenning kjensla lesaren kanskje kjenner sterkast på. Sjølv om figurane er kledde i serk og søv på jordgolv, får Basso omsorgsfullt fram kor mykje dei eigentleg liknar på oss.

Boka er presentert som ei novellsamling, men sogene glir likevel over i kvarandre. Figurar, stader og runeinnskrifter går att på tvers av novellene, og gjev boka meir preg av kollektivroman enn tradisjonell novellsamling. Ein liten detalj i éi novelle kan få oss til å tenkje på ei hending i ei anna, og plutseleg har Basso skapt ei heilt ny forteljing i hovudet til lesaren, utan å feste ord til arket. Dei knappe setningane og små hinta i teksten spenner opp eit mykje større lerret enn sidetallet skulle tilseie, der lesaren gjerne tek jobben med å fylle inn tomromma, nett slik historikarane må fylle inn sogene rundt dei faktiske runeinnskriftene.

Jógvann Helge Gardar

Rått og direkte mellom linene

Les ein med tolmod og gaum, kan den nye romanen frå **Dordi Strøm** vekkje både magi og forundring.

■ Det framstår tilsikta at *Odel* er ei så forvirrande og desorienterende leseoppleving, for her er det mange tidsliner, hendingar og personar som går på kryss og tvers. Kvart avsnitt har gjerne nytt perspektiv eller ny hovudperson, men det er ikkje alltid tidspunktet heller er det same som i bolken ein kom frå. Det som framstår som ei lettare polyfon, men framleis kronologisk forteljing i fyrste kapittel, spring plutseleg av garde i fleire retningar på ein gong, i både tid og rom. Lesaren må verkeleg følgje med for å få med seg kven dei ulike personane er, og kva namn som passar til kva familiemedlem. At perspektivet ofte tilhøyrer barnet Liv, legg eit ekstra lag med kompleksitet på teksten: Me veit at ho drøymer og fabulerer mykje, men det er sjeldan me får med oss kor røyndomen sluttar og fantasien byrjar. Det er ofte vanskeleg å stole på det som vert fortalt.

■ bokmelding

Dordi Strøm:
Odel
Samlaget, Oslo, 2023

Like fullt er *Odel* også ei konsentrert forteljing om oppvekst, skam, slektsband og mennesket sin plass i naturen. Me følgjer oppveksten til Liv, frå ho er fødd av tenåringen Odel til ho sjølv vert vaksen. Det er ei lita verd der jordbruket, jakta og handarbeidet står i sentrum, der byen er uendeleg langt vekke. Samstundes står figurane i denne trange verda sterkt i kontrast med

kvarandre. Det praktiske og inneslutta står mot det drøymande og undrande; dei tilreisande jegerane som utnyttar naturen mot dei lokale som tek vare på han. Blant desse motsetningane veks Liv opp hjå besteforeldra Inga og Olov, med onkelen Ommund som regel i arbeid med ein trefigur, og mora Odel på lærarskulen i byen. Kven som er faren til Liv, får korkje ho eller me greie på i teksten, men det ligg nok gøymt mellom linene ein stad.

Odel er den andre romanen frå scenekunstnar og forfatter Dordi Strøm, og denne gongen byrjar ho rett på, utan atterhald. Skrivestilen er moden og sjølvssikker, og kan til tider framstå nesten kompromisslaus. Boka opnar med at hunden Bowie, som alltid ligg så tett på Liv, vert påkøyrd av ein passerande bil. Odel løftar børsa og tek livet av hunden, og skotet gjallar i skogen, i minnet og i hjarta heilt fram til siste side. I mellomtida har Strøm lagt ut alle spor og antydingar som trengst, utan å gjere oppgåva for lett for lesaren. Gjev ein *Odel* tid og rom, kjem forteljinga etter kvart til sin fulle rett.

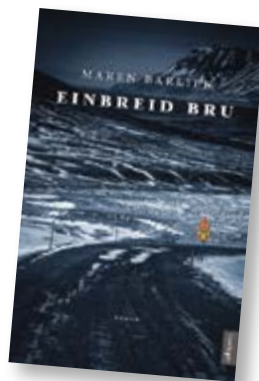
Jógvann Helge Gardar

Røyndomsflukt på hesteryggen

Maren Barlien tek lesaren med til Island for å sleppe unna kvardag og forventningar. Det fungerer som regel godt.

■ Det er eit kjent motiv i samtidslitteraturen: Astrid er ei ung kvinne på jakt etter meining i tilværet. For å sleppe unna mas og forventningar frå familie, vener og kjærast, dreg ho til Island. Ho fortel dei rundt seg at ho skal ta mastergraden sin der, men det viser seg raskt at planen er ein heilt annan. I staden for å slå seg ned i Reykjavík, fer ho vidare til ein avsidesliggjande gard utanfor Akureyri, på den islandske landsbygda. Her er få folk, mykje snø og 13 hestar. Kva skal ho drive med her?

Sjølv om forteljinga om flukta frå kvardagen er kjent, gjer Barlien det på sitt eige vis. Likevel er det diverre akkurat i skildringa av flukta at romanen er på sitt svakaste. Motivasjonen er der, men verkar ofte for

■ bokmelding

Maren Barlien:
Einbreid bru
Samlaget, Oslo, 2023

vag, samstundes som teksten til tider vert for overforklarande. I eit par passasjar held Barlien lesaren rett og slett for hardt i handa. Men med ein gong ein kjem seg forbi desse delane, fungerer det meste godt. Spesielt sterkt skildra er relasjonen mellom Astrid og den gamle hestebonden Guðmundur.

Her ligg det mykje latent i dialogen, og i løpet av romanen utviklar forholdet deira seg i takt med hestetråkket, snøfallet og fuglekvitretet.

Romanen skin særleg når det dreier seg om naturen eller forholdet mellom Astrid og hestane. Her er det tydeleg lagt mykje omhug i personlegdommane til både fjell, vær og dyr, og lesaren kan fort kome til å ynskje seg meir, for det ligg absolutt til rette for vidare utvikling av dei ulike aspekta i teksten. Ved enden av boka sit eg att med ei kjensle av at det var rom for meir, og at Barlien kunne ha tillate seg å utbrodere fleire stader. Eg vil vite meir om hestane, om Astrid og framtida hennar, og om dei hinta me får av magisk realisme her og der.

Einbreid bru er ein roman om røyndomsflukt i det tjugetførste århundret, men utmerker seg mest i det små, i dei knappe dialogane og det usagte. Maren Barlien har levert ein undrande og lovande debutroman.

Jógvann Helge Gardar

På tide med Proust

Eit av litteraturens mest markante **je** vert endeleg eit **eg**. Den siste i rekkja av **ny-norske klassikarar** er ein verkeleg godbit.

■ Margunn Vikingstad og Skald forlag prøvar seg på litt av eit vågestykke når dei gjev ut den fyrste nynorske omsetjinga av Marcel Proust. Ikkje berre må ein tole samanlikning med Proust sjølv, ein av dei høgast respekterte romanforfattarane frå 1900-talet, men òg med den monumentale riksmålsomsetjinga til Anne-Lisa Amadou, som kom ut i tolv bind mellom 1963 og 1992. Med Karin Gundersens revisjon frå og med hundreårsjubileet for fyrste band i 2013, er ho den einaste som til no har vore tilgjengeleg på norsk.

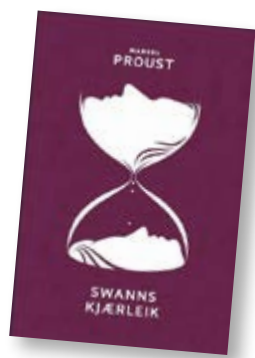
Naturleg start

Det er ikkje utan førebilete at Skald gjev ut *Swanns kjærleik* som enkeltstående verk. Den andre delen i den franske originalutgåva er nok den mest lesne, og han er ikkje sjeldan å sjå i separate utgåver på andre språk. På bokmål har han til dømes kome ut åleine som del av *Århundrets bibliotek*. Slik sett er dette ein naturleg stad å starte, sjølv om lesaren fort kan kome til å ynskje seg meir. Både form og innhald skil seg nemleg markant frå resten av romansyklusen, og historia er til ein viss grad fråkopla resten av verket. På den andre sida får ein ikkje lese stort om madeleinekaker eller det ufrivillige minnet.

Den velkjende saga om kjærleiken mellom Charles Swann og Odette de Crécy er eit avgjerande vendepunkt i romanen. Ho står på egne bein, men peikar samstundes både fram- og baketter i verket. Det er her me fyrst får ein skikkeleg introduksjon til sjalusien som skal prege seinare band, medan me òg får eit meir nyansert syn på oppvekstskildringane i fyrste del, *Combray*. Det er òg her me får nokre av dei mest minneverdige scenene frå det parisiske selskapslivet: Både middagane hjå ekteparet Verdurin og den kostelege soaren hjå markisa av Sainte-Euverte er godt på høgde med mykje av det ein får servert seinare.

Særegen skrivestil

Ein kan fint lese dette bandet for seg, som ei frittstående kjærleiksforteljing. Det er ei skiftande og nyansert framstilling, der Proust utset oss for

■ bokmelding

Marcel Proust:

Swanns kjærleik

Omsett av Margunn Vikingstad
Skald, Leikanger, 2023

ein storm av forelsking, trong, uro, svartsjuka og fortvilning. Skrivestilen er særegen og spesialisert for denne delen. Ulikt resten av verket er den overordna forteljaren nesten ikkje til stades i teksten, og narrativet er utforma på ein så generaliserande og distansert måte at det kan likne ein draum eller eit minne. Dét heng naturleg nok i hop med måten stykket passar inn i konteksten i romanen, men gjev òg ei unik lesaroppleving innanfor desse permanente. Samstundes er Proust alltid i stand til å setje fingeren på dei minste detaljane ved ein kjøle eller å gjere ein figur sprell levande ved hjelp av ein kreativ metafor.

Det er imponerende i seg sjølv kor godt stykket fungerer åleine, og det er vanskeleg å sjå at det ikkje kan måle seg mot dei fremste frittstående romanane i sjangeren. Likevel kan ein kritisk lesar kjenne seg noko avkorta ved slutten av boka, når ho ebbar ut ein lite tilfredsstillande slutt. Her vert den manglande konteksten frå resten av verket spesielt tydeleg.

Tolmodig omsetjar

Margunn Vikingstad lukkast langt på veg med å gje Proust ei frisk og moderne nynorsk språkdrakt. Ein del formelle vendingar er tona ned og høfleg tiltale er ute, men stilen forblir umiskjenneleg proustiansk. Omsetjinga manøvrerer også grasiøst i alle dei franske relativsetningane som ikkje kan omsetjast ord for ord til nynorsk, sjølv om teksten må inngå kompromiss her og der – noko anna kan ein nok ikkje vente. Vikingstad tek omhyggjeleg vare på den særegne driven i dei karakteristiske lange setningane: Det er aldri vanskeleg å følgje samanhengane, sjølv når det går sider mellom kvart punktum. Dét vitnar om eit stort tolmod i omsetjingsarbeidet, for her er det ofte mykje som skal passe i hop. Heldigvis kjem omsetjaren seg heilskinna gjennom dei aller fleste krumspringa i originalteksten, alltid med eit øyra for humoren og ironien som ligg latent i verket. Der det er naudsynt, tek ho seg òg fridomen til å setje inn nye ordspel. Det franske «Blague à tabac?» vert til «Frå spøk til revolver?», slik at den klumsete dokter Cottard trampar akkurat like hardt i klaveret som han gjer i originalen. Slike små grep her og der gjev teksten eit kledeleg og varsamt preg av vår eiga tid.

Der Anne-Lisa Amadou la seg på ei nokså konservativ line og argumenterte godt for det, har Vikingstad funne ein ny måte å gjere Proust på. Omsetjinga flyt godt gjennom heile bandet, og det er synd dette er alt me får i denne omgang. Vonleg får forlaget blod på tann og får i stand ein heilskapleg nynorsk Proust i nær framtid.

Dette opplaget er diverre noko skjemt av altfor mange trykkfeil. Mest graverande er det på klaffen, der Proust har fått livsløpet til Bruno Schulz. Det framstår nokså slurvete i ei utgjeving som elles har så mange gode sider.

Jógvan Helge Gardar

Styresmaktene motarbeider nynorsk og talar med to tungar

■ Språklova paragraf 1 seier at offentlege organ har «eit særleg ansvar for å fremja nynorsk som det minst brukte språket». Eg definerer skuleverket, frå barnehagar til vidaregåande skular, som offentlege organ. Er det slik at skuleverket fremjar nynorsk?

Svaret mitt er nei.

Å blanda nynorsk- og bokmålslevar i same klasse fremjar ikkje nynorsk. Eg vil definera ein bokmålslev som ein elev som har lærebøker på bokmål. Elevar som har bokmålsbøker, vil òg som oftast verta innrapporterte til Statistisk sentralbyrå som bokmålslevar. Slik er det til dømes for andreklassane på Odda barneskole.

Astrid Marie Grov, dåverande redaktør i *Norsk Tidend*, skreiv i *Norsk Tidend* nr. 4 2020: «På mange nynorskskular er det somme stader – særleg i dei nynorske randsonene – snarare regelen enn unntaket å finna bokmålslevar.» Vidare skriv ho: «På skular med bokmål som opplæringsmål er det svært, svært sjeldan å finna nynorskelevar.»

Opplæringslova som gjeld i dag, seier at «foreldra vel skriftspråk i lærebøkene til elevane til og med 7. trinnet. I norskopplæringa skal elevane ha lærebøker på hovudmålet». I den nye opplæringslova som tek til å gjelda frå 01.08.2024, står det: «Foreldra til elevane vel om læremidla skal vera på bokmål eller nynorsk.» Rett nok står det i den nye opplæringslova at «elevar på 1. til 7. trinn skal i det skriftlege arbeidet bruka det skriftspråket som kommunen har vedteke som hovudmål for skulen.» Korleis er så praksis i dag?

I Arna går nynorsk- og bokmålslevar i same klassen. Dette er opplyst i eit referat frå eit møte Bergen Mållag, Arna Mållag og Noregs Mållag hadde med Bergen kommune 10.06.2021. På Sauland skule i Hjordal kommune hadde knapt ein fjerdedel av elevane i 2020 bokmål som opplæringsmål, trass i at nynorsk var det offisielle språket til skulen, jf. oppslag i *Norsk Tidend* nr. 4 2020. På Jendem skule i gamle Fræna kommune hadde berre 22 av 160 elevar opplæring på nynorsk i 2021, trass i at skulen var ein nynorskskule, jf. oppslag i *Norsk Tidend* nr. 2 2021. På Grasdalen skule i gamle Meland kommune gjekk éin elev – Molly Grotle – over til å skriva bokmål i 5. klasse i 2021. Dette kan me lesa i *Norsk Tidend* nr. 5 2021.

Alt det som kjem fram ovanfor, er lovbrøt. Og konsekvensen er at bokmålet tek over.

Som ein kan sjå av tala frå Telemark, er det eit stort fråfall frå nynorsk i skulen:

I Telemark skjer det største fråfallet i løpet av grunnskolen. Blant elevane som startet i 1. trinn i Telemark høsten 2001, var 17 prosent nynorskelevar. Ved starten av 10. klasse høsten 2010 var andelen falt til 9 prosent, og på vidaregåande våren 2013 var den 6 prosent.

Teksten og tala ovanfor er henta frå Innst. 68 S (2016–2017): Innstilling til Stortinget fra kirke-, utdannings- og forskningskomiteen. Dokument 8: 116 S (2015–2016).

For eit par år sidan var det berre 12 nynorskelevar i 10. klasse på Garnes barne- og ungdomsskule i Arna. Dette utgjorde bortimot alle nynorskelevane i 10. klasse i Bergen kommune. I gamle Meland kommune var det i 2017 97 bokmålslevar og 143 nynorskelevar på ungdomssteget, medan det i 2019 var 142 bokmålslevar og 151 nynorskelevar på

Illustrasjonsfoto: Pixabay

ungdomssteget. Det var då 18 elevar som hadde bytt frå nynorsk til bokmål då dei byrja i 8. klasse. På Salhus skule går alle elevane over til bokmål i ungdomsskolen. Totalt i Bergen og kommunane kring Bergen var det i 2019 271 elevar som gjekk over til bokmål då dei byrja i 8. klasse.

Om me seier at det er 27 elevar i kvar klasse, tyder det at 10 klassar forlèt nynorsk i overgangen frå barneskulen til ungdomsskulen.

Kva må gjerast?

Det skal ikkje gå bokmålslevar i nynorskklassar. Slik var det i Odda før språkdelinga vart oppheva på ungdomssteget frå og med skuleåret 2016/2017. Og eg tek opp att: Ein bokmålslev er ein elev som har lærebøker på bokmål. Er nynorsk det valde opplæringsmålet på skulen, skal elevane ha nynorsk som opplæringsmål/hovudmål heile vegen til og med 10. klasse. I Odda var det aldri noko målbyte mellom barnesteget og ungdomssteget fram til skuleåret 2016/2017 då kommunestyret, av økonomiske

grunnar, oppheva språkdelinga på budsjettet for 2016. Ja, jamvel konfirmantane i Odda var språkdelte. Umogne born på 12 år skal ikkje ha rett til å byta skriftspråk, for språket er ein sentral del av den lokale kulturen.

Elles er det verdt å ta med at Oddamodellen, det vil seia språkdeling på ungdomssteget, vert ei allmenn og landsdekkjande ordning frå og med skuleåret 2024/2025. Dette vil motverka fråfallet frå nynorsk grunna språkblanda klassar. Og born, slike som Molly Grotle, skal ikkje ha lov til å byta hovudmål korkje på barnesteget eller på ungdomssteget.

I innstillinga frå kyrkje-, utdanning- og forskningskomiteen i samband med Innst. 68 S (2016–2017) skreiv komiteen: «Komiteen understreker at å sikre at nynorsk, som det minst brukte skriftspråket, har gode rammevilkår i grunnskolen er ein viktig politisk oppgave.» Og så gjer styresmaktene det motsette når dei m.a. godtek bokmålslevar med bokmålsbøker i nynorskklassar på nynorskskular.

I den vidaregåande skulen tilskundar styresmaktene målbyte med å gjera sidemålet til trekkfag på eksamen. Det vil seia at ein mindre del av elevane kjem opp i sidemål i den vidaregåande skulen.

Og i tillegg vert det ikkje stilt like krav i hovudmål og sidemål. Det siste er ei vurderingsordning som er innført dei siste åra.

Då er det ikkje underleg at berre 4 prosent av elevane på Sotra vidaregåande skule har nynorsk som hovudmål, trass i at nynorsk har vore det dominerande opplæringsmålet i dei tidlegare kommunane Sund, Fjell og Øygarden. Rammevilkåra for nynorskelevane er ikkje gode nok. Her er systemsvikt som går ut over nynorskelevane. Konsekvensen er eit stort målbyte, jf. tala frå Telemark.

“ **Ein bokmålslev er ein elev som har lærebøker på bokmål. Er nynorsk det valde opplæringsmålet på skulen, skal elevane ha nynorsk som opplæringsmål/hovudmål heile vegen til og med 10. klasse.** ”

Knut O. Dale

Knut O. Dale

Illustrasjonsfoto: Pixabay

Vøling etter vandalisme

■ I *Dag og Tid* den 13. oktober er det prenta eit utdrag or Jan H. Landro si bok *Jon Fosse - enkelt og djupt – om romanane og forteljingane hans*. Der kan me mellom anna lesa om Fosse sitt syn på gjeldande nynorsk-rettskriving (2012-normi):

«Mange, mellom dei eg, meiner at ein med norma frå 2012 i mangt godtok altfor mykje frå den samnorske nynorsken, godtaking av tenkja utan j, bølgje utan j, til dømes, er språkleg vandalisme.»

Kj og *gj* i trykklett staving er eit av sermerkji som skil nynorsk frå bokmål både i skrift og tale.

Framgangen til landsmålet fyrst på 1900-talet gjorde styresmaktene urolege for at Noreg skulle verta tospråkleg. Alt i 1901 sa Gunnar Knudsen i Stortinget at «vort lille folk på 2 mill. har virkelig ikke raad at splitte sig i to sproggrupper.»

Den 20. februar 1909 leverte H. Eitrem, Amund B. Larsen og S. Schjøtt: *Utredning av spørsmålet om et mulig samarbeide mellem landsmaal og riksmaal i rettskrivningen* til Kyrkjedepartementet, som den 28. oktober året før hadde tinga denne utgreiingi.

Med støtte i den vart j-lause former som *menneske*, *ynske*, *bekker* tekne inn i 1917-rettskrivingi som obligatoriske former. Det galdt nokso mange ord og var eit viktig steg i arbeidet med å gjera nynorsken meir lik bokmålet.

Knappe 20 år seinare, den 25. april 1936, skreiv Noregs Mållag si rettskrivningsnemnd, der mellom andre Sigurd Kolsrud og Gustav Indrebø sat, merknader til det som skulle verta 1938-rettskrivingi. Om *g* og *k* (*sk*) i trykklett staving skreiv dei mellom anna:

«Men sterkaste grunnen mot dette brigdet er at *-ge* og *-ke* (*-ske*) [i staden for *-gje* og *-kje* (*-skje*), merknad AL] utan tvil vil verka

på lese- og segjemåten; «hard» uttale av *-g* og *-k* i endestavingar vil breida seg. Lesemåten i bokmålet vil få avgjerande verknad når skrivemåten vert den same. I skular med bokmål til hovudmål vil «hard» uttale straks verta den vanlege. Lesemåten vil so verka på «kateteruttalen». Den røynsla ein har gjort sidan 1917 med *vegger* og *sekker* [som høyrer til same ordflokken som *bekker*, merknad AL] og andre j-lause former peikar avgjort i den leida. Skrivemåten utan j vil sikkert føra til at mjuk *g* og *k* taper meir og meir av sitt område i målet. Men «mjuk» *g* og *k* har vore eit karakteristisk drag i norsk mål. Og i dei ordgrupper det her fyrst og fremst gjeld, er den «mjuke» segjemåten utbreidd i største delen av landet. Ein bør då halda på skrivemåten med j, av di dette er heilt naudsynlegt dersom ein vil verna um den mjuke segjemåten.

Ein bør då òg taka opp til dryfting skrivemåten i ord der j vart stroken i 1917, men der ein berre kann godkjenna segjemåten med mjuk *g* og *k* (t. d. *hækjen*, *menne-skje*).»

Men styresmaktene ville ikkje restaurera *menneske*, *ynske*, *bekker* til *menneskje*, *ynskje*, *bekker*. 1938-rettskrivingi strauk tvert om j-en i verbalsubstantiv som *tenkjing* og *leggjing* i strid med systemet i nynorsk, jf. Ivar Aasen: Norsk Grammatik § 139, Anm.: «Navneord på ‘-ing’ have almindeligst kun ‘j’, når Stammeordet har ‘j’ (f. Ex. Søkjing, Rykkjing, Leggjing), men ellers ikke (f. Ex. Baking, Draging).»

2012-normi gjeng vidare og tillèt at verb og linne hokjønnsord som til 31.07.2012 hadde former med *gj* eller *kj* som hovudform, og former utan j som klammeform, kan ha *gj* og *kj* eller *g* og *k*: å *tenka*/*tenkja*; ei *brygge*/*ei bryggje*.

Det vert heller ikkje stilt krav om gjennomført bruk av j i desse ordgruppene i ein tekst, eventuelt det motsette; ein kan blanda. Det er berre krav om konsekvens ord for ord. Dersom ein skriv *byggja*, må ein òg skriva *byggjer*, men ein kan i same teksten skriva *tenka* og *tenker*.

Dette er *normoppløysing*. Det er *destabilisering* sett i system, presentert som valfridom.

Tilnæringspolitikken var eit språkpolitisk eksperiment som havarerte.

Bokmålet fekk si restaurering i 1981 og 2005, slik at sokalla moderat bokmål no med få undantak fell saman med riksmål.

Men nynorsken har ikkje fenge nokor tilsvarende restaurering.

Staten fører soleis i røyndi ein tofrontsrig mot nynorsken: Manglande jamstilling over lang tid, kombinert med ei norm som påtvingar og opnar for ei glideflukt inn i bokmålet.

Noregs Mållag fører ein viktig kamp for jamstilling, men har samstundes godteke 2012-normi. Men dersom nynorsken, som me strir for jamstilling for, vert oppsmuldra og smuldrar bort medan denne striden gjeng føre seg, so vert striden til fånytt.

Tenke. Tenking. Sitte. Ligge. Det som var bokmål i går, er nynorsk i dag. Innsikti og kunnskapen til Aasen, Kolsrud og Indrebø ser ut til å vera borte hjå dei leiande krinsane i Noregs Mållag.

Utjevningi av *Nynorsk ordliste – tradisjonell og einskapleg norm*, som no òg er tilgjengeleg på www.ordnett.no, er ein freistnad på hindra ei slik oppsmuldring. Ho byggjer i all hovudsak på lære-boknormalen som galdt fram til 2012, men former som frå 1917 vart tekne inn i nynorsken med det føremålet å tilnærma nynorsken til bokmål, er i stor grad fjerna. Ordlista godtek òg i-mål innanfor desse rāmene, slik dette innlegget er eit døme på.

Eg vonar at åtvaring frå nobelprisvinnaren Jon Fosse kan få nynorskfolket til å vakna og krevja at òg nynorsken vert vølt etter 100 års vandalisme.

Voss, den 4. desember 2023

Arvid Langeland,
leiar i Nettverket
for tydeleg og enkel nynorsk

“ **Staten fører soleis i røyndi ein tofrontsrig mot nynorsken: Manglande jamstilling over lang tid, kombinert med ei norm som påtvingar og opnar for ei glideflukt inn i bokmålet.**

Arvid Langeland

«Jettar» vi norsk og «joinar» engelsk?

■ I dag kan du høyra ungdom tala om at dei «jetta» noko, og «joina» noko anna. Og dette fell dei heilt naturleg, nett slik når eg fer frå skulen, og fer til bussen.

Kva er det med denne engelsken i norsk? Kvifor er det slik at det skal vera noko svært? Og kva er det med denne nye norsken?

I dag skal alt omstøttast, endrast, og skiftast ut til noko mindre støytande, og meir femnande, eller *inkluderande*, for det bør helst koma frå latin. Du veit ordet «rådmann», som har rota si i norrønt, og med alt for krenkande tone overfor kvinner, so det kunne me ikkje ha noko av. Då vart det mykje betre med den *inkluderande* tittelen «kommunedirektør», og lata norsk mål viskast ut. For kven vil vel ha norsk? Ikkje offentlege organ, i alle fall. Det kan me sjå på det statlege selskapet; VY, som kjem frå fransk, og tyder «å sjå». Det er mykje betre det enn det gamle «Norges statsbaner», skipa i 1883, som knytte landet saman mellom aust og vest, og skulle endra landet for all framtid. Nei, dette vart berre viska ut, og avløyst med det jålete ordet frå fransk, som skal få oss til å sjå framover, og ikkje tenkja på kvar me har vore, eller kvar me er no. Dette ordvalet vart dessutan klandra av *Språkrådet*, då dei endra namnet til VY. Alle desse endringane, verkar dei? Om målet er likestilling og omfanning, er det slik ein når det målet?

Eg lærde å skriva nynorsk på skulen, og det er eg glad for at eg fekk læra. Men målet er ikkje berre noko me skriv og talar, men òg ein arv, ein kulturarv. Det å erva handlar om å bera vidare, vidare til borna våre, slik foreldra våre gjorde ein gong. Er ikkje norsken noko å bera vidare? Kulturarven er ikkje noko me berre skal brenna, eller? Set me pris på om nokon brenn ned ei stavkyrkje?

I protest mot anglofiseringa av norsk, skriv eg ein meir tradi-

Illustrasjonsfoto: Pixabay

sjonell nynorsk, og det læt godt òg, tykkjer eg. No er jo dessutan Jon Fosse sterkt i vinden, sidan han fekk tildelt det gjæveste ein forfattar kan få i verda, nobelprisen i litteratur, og dermed har òg nynorsken fått seg eit løft, men kor lengje vil det vara? Og kva hender med målet vårt om ungdommen «jetta» norsk, og «joina» engelsk? Vil norsk klara å overleva?

Sæmund Helde

“ I protest mot anglofiseringa av norsk, skriv eg ein meir tradisjonell nynorsk, og det læt godt òg, tykkjer eg.

Sæmund Helde

Normering av dialekter – svar til Lars S. Vikør

■ Lars S. Vikør legg fram nokre sær omstridde tankar i Norsk Tidend 5/23. Problemet han tek for seg, er ålment og omstridd, og handlar om dialekt og nynorsk i NRK. Mange har meiningar om det, og motstridande; naturleg nok.

Men der Vikør trakkar over, er på eit meir generelt nivå: Normering av talemål. I mi studietid fanst berre to normerte språkformer innan norsk språk, og det var (og er?) dei to skriftformene. Språkrådet sitt domene er berre desse to, og eg har ikkje kjennskap til at det finst nokon offentleg eller privat instans som før eller no har som mandat å normera dialekt.

Talemåla i NRK er alle jamførande med talaren si dialekt.

Vikørs observasjonar omkring nordnorske dialekter kan vel dei fleste av oss fylgja greitt, og at nynorskseksjonen inneheld eit visst overmål av folk frå Nord-Vestlandet – Sunnmøre og Nordfjord-områda særskilt; det er nok både eg og mange på tankar om.

Men derifrå til å snakka om normering; nei, det er «newspeak». Rett nok inneheld Vikørs arbeid med Norsk Ordbok både nynorskord og dialektord, men noko normerande oversyn over grammatikk og syntaks i dei skilde dialektene, eller noko

lov- eller regelverk som kan styra offentlege inngrep her, det ser ikkje eg føre meg i det heile.

Eg ser det som offentleg fastslege, at normering kan gjennomførast på skriftmål, og ikkje på talemål. Sjølv ikkje NRK har nokon som røkkjer etter om dei dialekt-talende medarbeidarane deira held seg «innafor», på anna vis enn at dei har pålegg om ikkje å verta for utydelege eller uforståelege. Det er også for mange «bør» i retningslinene, til at dei kan bli meir enn personleg rettleiing. Utdrag av NRKs reglar:

«2.1 Språket skal være tydelig med naturlig betoning og munt-

lig setningsbygning. 2.2 Medarbeiderne bør være konsekvente i bruken av ord- og bøyningsformer innenfor det enkelte innslag eller program. 2.3 Det bør ikke brukes ord eller uttrykk som er lite kjent eller uforståelige for målgruppa.»

Eg heiar på Noregs Mållag sitt engasjement med dialekter, og tykkjer at det godt kunne vore lagt meir arbeid i dokumentering og fremjing av munnleg dialektbruk. Men dialekt-normering i større samanheng svarar seg truleg ikkje eingong for ordboks-redaktørar.

Bjarte Rundereim, Gol, pensj. adjunkt

Her hamna Hulda på reisene sine

Hulda var mykje på reisefot gjennom eit heilt liv. I kvissen om Hulda-reisene i *Norsk Tidend* nr. 5 i 2023 kunne du besøka eit utval av dei stadene ho har vore. Reiseruta hadde på ingen måte noko med kronologien i hennar mange reiser å gjera, men plassane hadde det til felles at Hulda hadde vore der.

Fasit på leietrådar	Kvar
1 Bandet Return med songen Bye Bye Johnny kom frå Stange. Det same gjer finansminister Vedum som kledde seg ut som fugleskremsel under Maskorama sesong 1, då han song «Langt å gå» av Klovner i kamp. Dama som gifta seg er Hulda som gifta seg med Arne Garborg. Jønsberg vidaregåande skule var før landbruksskule, og den eldste i Noreg.	Stange
2 Jakob var klengenamnet på den første Volvo-modellen. Volvo = Göteborg. Heilag Olav vann i terningkast, Hisingen. Gothia-cup samlar ungdommar.	Göteborg
3 P.S.Krøyer, Skagenmålar med norsk opphav. I pinsen kalka dei husa gule, har blitt eit kjenneteikn på byen. Stjerneskot er ein raudspette-rett kjent for Danmark og fiskebyar.	Skagen
4 På riksmuseet i Amsterdam kan du sjå Rembrandt sitt verk <i>Nattevakten</i> . Johan Cruyff med si kjente finte har fått nasjonalarenaen kalla opp etter seg. Langs kanalen kan du sjå historiske bygg kalla Dancing Houses.	Amsterdam
5 Paris var nesten ferdig utbygd etter dei store byplanleggingsreformene frå slutten av 1800-talet, då Edith Piaf, den vesle sporven, blei tatt med på pilgrimsferd til Lisieux. Der, under relikviane til den vesle blomen, St Teresa av Lisieux, blei augo hennar på mirakuløst vis friske. Claude Monet sleit med synet på sine eldre dagar. Emma Watson, kjent for å spela Hermine i Harry Potter, er fødd i Paris.	Paris
6 <i>Erotikk i sommerkveld</i> og <i>Visjon</i> er to verk som Munch stilte ut på den skandaliserte debututstillinga si. På Das Klo har dei toalettema på heile baren, og bandet Rammstein har tatt namnet sitt frå Ramsteinulykka.	Berlin
7 <i>Inglorios basterds</i> av Tarantino er spela inn i m.a. Görlitz. Filmen er i spaghettiwestern-form og hyllest, men lagt til 2. verdskrigen. Görlitz ligg lengst aust i Tyskland og får derfor sjå sola først. Første Oscar-vinnar for beste skodespelar, Emil Jannings, budde her ein periode.	Görlitz
8 Den astronomiske klokka i Praha har fått sin kopi i Hongdae-regionen i Seoul. Han som laga originalen, Master Hanus, blei blinda for aldri å kunne laga ein kopi. Judah Loew skapte ein Golem av leire, men det gjekk ikkje godt. Ikonet er her Mick Jagger, ei stund gift med Marianne Faithfull, som feira 60-årsdagen med blåtur i Praha, bl.a. med Vaclav Havel.	Praha
9 Elva gjennom München heiter Isar, etymologisk ant. keltisk opphav. Oktoberfesten går tilbake til då prinsesse Therese av Bayern gifta seg med Ludvig av Bayern i 1810. I 1972 var det eit terrorangrep under olympiaden. Richard Strauss var frå München. Han komponerte verket Salome.	München
10 Her ligg No Show Museum som viser fram ulike verk om ingenting. FIFA sitt hovudkvarter ligg her. Jules Rimet var president i FIFA og fekk eit trofé oppkalla etter seg, Jules Rimet-trofeet. Den pokalen vann Brasil då dei vann VM for tredje gong. Lenin var i eksil i Zürich før han reiste heim for å laia Russland.	Zürich
11 Pianisten og mangemillionæren Trond Myhre, frå <i>Du skal høre mye</i> , flytta til Luzern i 2022. Nietzsche regisserte bilde av seg sjølv og Paul Ree som kusk, saman med Lou Salome som heldt pisken. Løva er ein skulptur hogd inn i fjellet for å minnast Kong Ludvig den 16 sin sveitsargarde som mista livet under den franske revolusjonen. Kongen måtte i giljotinen.	Luzern
12 Venezia er kjent for sine masker til maskeraradar, og overalt kan du kjøpa desse i dag. Venezia var eigen republikk heilt til Napoleonskrigane, etter krigar og politisk spel enda dei opp som ein del av Italia. Napoleon seiest å ha innført høgerekøyring då han organiserte militærvesenet sitt. Under filmfestivalen i byen kan du vinna gull-løve og sølv-løve. Kulturarven byen er mest kjent for, er sine gondolar. I dag kan kvinner òg læra seg dette handverket.	Venezia

Reisa starta i Noreg og Skandinavia, før ho gjekk sørover på kontinentet. Så reiste me vestover og sidan austover, og til sist enda me opp i Noreg igjen. Her er fasiten på kvissen.

Hallgeir Dale frå Fjell hadde heile 24 av 25 riktige. Han er vinnar av bokpakke og «Kva ville Hulda Garborg ha gjort?»-t-skjorte. Vi gratulerer!

Fasit på leietrådar	Kvar
13 Firenze var tidleg kjent for å handla med ull og legga seg opp rikdom. Baptisteriet var utgangspunkt for ein konkurranse der kunstnarar skulle laga bronserelieffar av «ofringa av Isak». På eit av relieffa til portane ser me engelen Gabriel fortelja Maria at ho skal få ein son. På 1990-talet scora Gabriel Batistuta mange mål for Fiorentina. Florence Nightingale er fødd i Firenze (Florence).	Firenze
14 Elena Ferrante sin Napolikvartett, utgitt av Samlaget, har gjort mange nordmenn til nynorskbrukarar. Italia vann 32 medaljar same året Maradona signerte for Napoli. Gomorrah er eit kjent verk, med bibelsk ordspel på Camorra.	Napoli
15 Misjonæren Paulus, før Saul(us), blei skipa til Roma for å stå for keisaren sin dom. Enrico var namnet dei gav Henrik Ibsen då han budde i Roma. Han var ofte på stamstaden sin Caffè Greco ved sida av Spansketrappa. Frank Sinatra song om Trevi-fontena i songen Three Coins in the Fountain.	Roma
16 Emile Zola Je'acuse - Deryfus-saka, skreiv romanen Lourdes. Lourdes er kjent pilegrimstad med Madonna-grotte. Jonas Vingegaard vann 18. etappe i Tour de France 2022, han vann og samanlagt. Traktat av 1360 gav område frå Frankrike til Storbritannia.	Lourdes
17 Barcelona fekk tilbod om å bygga Eiffeltårnet der. Joan Miro er ein surrealistisk kunstnar som sprang i gatene her. Freddie Mercury, med Zoriastarreligion i familien og gravferda, song Barcelona-songen under OL. Same OL Jon Rønningen vann i siste sekund av finalekampen.	Barcelona
18 St. Vincent av Zaragosa sine relikviar blei frakta til Lisboa. Skipet blei omkransa av ramnar på vegen. Skipet og to ramnar kan sjåast i byvåpenet til Lisboa. Kristus-Kongen ser utover byen, som ein kopi av statuen i Rio. Fado er ein kjent musikkart som har sitt opphav i byen. Lisboa-traktaten Eu, blei undertekna her i 2007.	Lisboa
19 Heilag Olav var namnet på båten Hulda reiste til New York med. I New York spelar New York Giants. Ei spalte om hesteveddeløp blei kalla «Big apple». Albert Einstein sine auge er oppbevarte i ein bankboks her, og USAs første pizzarestaurant opna i NYC.	New York
20 Herman O. Fjelde var ein norsk lege og målmann som stod bak avdukinga av Ivar Aasen-byste i Amerika, i tillegg til mange andre liknande arrangement. Red River Zoo er oppkalla etter elva Red River of the North som ligg på grensa mellom Minnesota og Nord-Dakota. Astrid Lindgrens Vimmerby er søsterby til Fargo som Coen-brørne brukte som tittel til sin prisvinnande klassikar.	Fargo
21 Don McClean syng, i «American Pie» om sjokket han fekk då han las at Buddy Holly døydde i eit flykrasj på veg til konsert i Moorhead. På college i byen finn me bystene av Hans Nielsen Hauge og Ivar Aasen.	Moorhead
22 John Gacy, seriemordaren var herifrå. Kledde seg ut som klovn og underheldt i barneselskap. Byen var først ute med å bygga skyskraparar. Roxie frå musikalen Chicago. Ei dame og kvekar vann Nobels fredspris. Obstfelder arbeidde som teknisk teiknar i Chicago.	Chicago
23 St.Brendan sjøfararen skal ha oppdaga Færøyane før øya blei busett av irske munkar. Parlamentet på Færøyane ligg same stad der norrøne busettingar hadde sine ting. St.Olav er opphav til nasjonaldagen og innsetting av nytt parlament. Under Olavsdagane dansar dei og har kapproing. I Torshavn er buss gratis å sita på med.	Torshavn
24 Norrøne busettingar kom til byen på 800-talet. Her var ei hamn som var isfri store delar av året. I dag er det fiskeindustri og eksport herifrå. Det ligg eit universitet i byen. Det raude lyset på trafikkløysa fekk hjarteform etter finanskrisa i 2006. Det var for å gjera noko hyggeleg i ei vanskeleg tid.	Akureyri
25 Viss du er i Hvalstad, kan du spasera til Skaugum, tidlegare klostergard. Asker museum styrer diktarbustaden til Hulda og Arne, og der kan du sjå revolveren Arne kjøpte i Paris, og som han skreiv teksten «Soveråd» om på 1880-talet.	Hvalstad

KRAMBUA

Stø målarbeidet med ein handel i Noregs Mållag sin eigen nettbutikk!

Lite krus
kr 290.00

Pennal
kr 98.00

Ostehøvel
kr 250.00

Krus – Skogen stend...
kr 298.00

Smykke
kr 600.00

Pledd
kr 1 950.00

Drikkeflaske (termos)
kr 450.00

T-skjorte
kr 180.00

Krus
kr 298.00

I nettbutikken finn du mange fleire varer og mange gode tilbod.
Send ein e-post med tinging til per.arntsen@nm.no, ring til 23 00 29 35,
eller gå inn på www.nm.no/krambua.
Hugs at lokallaga får egne rabattar om de tingar på e-post.

Porto kjem i tillegg til prisane vi har gjeve opp her.

MÅLLAGET INFORMERER

SØKNAD AKADEMIFONDET

Noregs Mållag skal i 2024 dela ut 400 000 kroner frå Akademifondet til tiltak innanfor folkeopplysning, mål- og kulturarbeid.

- **Søknadsfrist: 31.3.**
- Sjå heimesidene våre for meir informasjon.

BLI MED I STYRET
I DITT LOKALE MÅLLAG

I dei neste vekene er det mange lokallag og fylkeslag som inviterer til årsmøte. På årsmøtet vert det valdt nytt styre i laget. Kanskje du har lyst til å bli med der i år? Vi har fått over 1000 nye medlemmer. Ikkje vent på at valnemnda skal spørje deg. Meld i frå sjølv! Det er så mange lokallag som vil tykkje det er triveleg å få inn ein ny styremedlem i laget. Det gjer både Mållaget og din eigen kvardag rikare.

Å sitje i eit mållagsstyre treng ikkje å vere så omfattande arbeid. Det kan vere nokre styremøter i året, og ofte set styret i gong dei aktivitetane dei har lyst til. Då sit du rundt bordet og kan kome med gode idear.

VELKOMEN TIL LANDSMØTE
I NOREGS MÅLLAG!

Frå fredag 19. april til søndag 21. april 2024 blir det invitert til det 103. landsmøte i Mållaget. Det blir i Trondheim sentrum på Scandic Nidelven.

Det er mange gode grunnar til å reise på landsmøtet. Denklart viktigaste grunnen er inspirasjonen det gjev.

Det er spennande debattar, ny kunnskap og ikkje minst mange gode idear og tips frå folk som er aktive i mållag over heile Noreg. Dessutan vert det kjekt kulturelt program, trivelege bordsete og godt prat i pausane.

Prisen på hotellovernatting, mat og reise har auka mykje siste åra. Det merkar Mållaget også. Men trass i noko høg pris, vil vi påstå at det er verdt pengane. Sidan det er landsmøte berre annakvart år, vonar vi å

#NMMLM

sjå utsendingar frå flest moglege ulike lag denne helga. Vi drøftar dei viktigaste utfordringane for nynorsken og nynorskbrukarane i dag, og vonar å gje kveik til utsendingar frå heile landet. Vi vonar nye tillitsvalde som ikkje har vore på landsmøte før, tek turen.

Programmet

Digitalisering og kunstig intelligens blir eitt av fleire viktige politiske emne. Det vert også kjekke middagar med kulturelt program både fredag og laurdag kveld på landsmøtehotellet.

Utsendingar frå lokale mållag

Det er lokallaga, fylkesmållaga, yrkesmållaga og studentmållaga som har utsendingsrett til landsmøtet. Sjekk med lokallaget ditt om det er aktuelt om nokon reiser. Kvar enkelt lagsleiar har fått tilsendt informasjon om kva som krevst for å få sendt landsmøteutsending. Påmeldingsfristen er 15. mars 2023.

Økonomiske støtteordningar
til landsmøteutsendingar

Nyskipa lokallag og lokallag med dårleg økonomi kan søkja Noregs Mållag om å få tilskot til reise og opphald. I søknaden må de leggja ved rekneskapen for 2023. Søknadsfrist: 1. mars 2024. Send søknad til gro.morken@nm.no

1 ■ 2024
Norsk Tidend
Framhald av Fedraheimen og Den 17de Mai

NOREGS MÅLLAG

nm.no

Tilskrift:

Lilletorget 1,
0184 OSLO

Telefon: 23 00 29 30

E-post: nm@nm.no

Kontoradresse:

Dronningens gate 22, 0154 OSLO

Nytt kontonnr.: 3480.13.83582

Leiar: Peder Lofnes Hauge
95 12 26 89 / peder.hauge@nm.noNestleiar: Synnøve Marie Sætre
92 69 53 30 / synnove.setre@nm.no

Tilsette:

Gro Morken Endresen,
dagleg leiar,
tlf. 23 00 29 37 • 95 78 55 60,
gro.morken@nm.noErik Grov, organisasjonsrådgjevar,
tlf. 23 00 29 30, erik.grov@nm.noPer Henning Arntsen, økonomirådgjevar,
tlf. 23 00 29 35, per.arntsen@nm.noIngar Arnøy, skulemållagsskrivar,
tlf. 23 00 29 36 • 97 52 97 00,
ingar.arnoy@nm.noHege Lothe, informasjons-
og organisasjonsrådgjevar,
tlf. 92 64 83 48, hege.lothe@nm.noVemund Norekvål Knudsen,
redaktør og rådgjevar,
tlf. 23 00 29 32 • 97 68 43 99
vemund.knudsen@nm.noFrida Pernille Mikkelsen,
politikk- og kommunikasjonsrådgjevar,
tlf. 23 00 29 34 • 48 24 87 47
frida.mikkelsen@nm.no

NORSK MÅLUNGDOM

malungdom.no

Leiar: Tobias Christensen Eikeland,
Telefon: 94 89 49 69,
E-post: tobias@malungdom.noSkrivar: Emma Hinderaker Pedersen
E-post: emma@malungdom.no
Telefon: 95 07 88 18Kontormedarbeidar:
Dordi Boksasp Lerum
dordi@malungdom.noTilskrift: Dronningens gate 22
Telefon: 97 34 28 64
E-post: norsk@malungdom.no

Kontonnr.: 3450.65.48707

Prent: Amedia Trykk
Opplag: 15 200
Abonnement: kr. 250,- per år

Annonсар:
Annonseprisar: kr 9,00,-/mm
Tillegg for tekstsida: kr 0,50,-/mm
Spaltebreidd: 45 mm
Kvartside: kr 3 000,-
Halvsida: kr 5 000,-
Heilsida: kr 9 000,-
Ilegg til avisa: kr 1,00 pr. stk.

Alle prisar er eks. mva. Ved lysing i fleire nummer kan vi diskutere særskilde avtalar.

Stofffrist nr. 2, 2024:
18. mars

Visst er det so, at me hev tvo maal som er jamstelt etter lovi; men gode menn som biskop Støylen og andre av vore fremste, meiner det ber mot landsmaal med oss alle og det med store stig.

Korleis skal saa kristen ungdom fara her? [...] Maalspursmaalet fær han noko med aa gjera anten han vil eller ikkje. Kan eller vil ikkje kristlyndt ungdom sjølv bruka landsmaaet, so lyt han daa likevel skyna det, sanna at maalrørsla veks seg sterkare og sterkare, og det etter fyresegner som Herren sjølv hev sett i verdi.

[...]

Er so maalrørsla av Vaarherre hjelper det litet aa strida imot. Er ho ikkje av Vaarherre, stilar ho av seg sjølv. Lat han råda for kva maal som veks og vinn. Men styrer han maalkvosten her som i andre land, vinn det norske med tid og stunder.

Agder Tidend, januar 1924

Noregs maallag har [...] holdt aarsmøte i Aal i Hallingdal. [...] Til formand gjenvalgte professor Koht med 51 stemmer. [...]

I en resolution som er retter til Noreges bank minder maallaget om forrige aarsmøtes henstilling om pengesedler paa landsmaal. Det heter i resolutionen at indskriften paa vore pengesedles fremdeles er paa dansk.

Flommen av falske 10 kronesedler danner et praktisk grundlag for sakens løsning.

Nationen, januar 1924

på tampen

Jai Hind

■ Under eit G20-møte i september 2023 nytta statsminister Narendra Modi utelukkande namnet Bharat framfor India. Bharat er eitt av dei offisielle namna på landet, og det er heller ikkje så rart med tanke på den hindunasjonalistiske politikken Modi fører.

■ Bharat kan sporast tilbake til Vedaane og kjem frå sanskrit, det heilagaste språket for fylgjarar av sanatana dharma (hinduisme; tamilsk er det andre heilage språket). I og for seg er dette ein god ting. Trass i at namnet India au kjem frå sanskrit, brukte britane det om kolonien India, og det er difor naturleg at ein vil endra det. Slik er det au unaturleg at engelsk per i dag fungerer som lingua franca i landet, fordi språket ikkje er heimheyrande i regionen.

■ Det ein skal merka seg, er at Bharat er hindinamnet på landet. Ein kallar Hindutvarørsla for hindunasjonalisme, sanninga er at det fremmar hindinasjonalisme. Hindunasjonalisme har lite med sanatana dharma å gjera.

■ Hindutvarørsla fremmar hindi som eit nasjonalt språk. Hindi og hindu høyrer unekteleg likt ut, men hindi er ikkje knytt til livssynet på den måten. Det er mange måtar å be på innan sanatana dharma, mellom anna ber me når me gjer yoga; fasting og meditasjon er andre formar. Ein metode er å resitera mantra. Mantraa er anten på sanskrit eller tamilsk og det finst utruleg mange ulike mantrar, til forskjellige Gudar og med forskjellige føremål. Når ein driv med mantraresitasjon er det utruleg viktig at uttala er heilt rett. Dei ulike orda i mantraen lagar ein spesifikk vibrasjon når du syng. Det er denne vibrasjonen, dette lydiletet, som er bønnen. Er det ikkje rett, risikerer du som ytste konsekvens å få straff frå Gudane.

■ Sjølv om sanskrit har døydd ut som morsmål, er språket utruleg godt dokumentert og me har gode kunnskapar om korleis ein snakkar det. Forholda for å revitalisera san-

skrit som eit lingua franca, er gode. Det er au meir sannsynleg at forslaget har større slagkraft i Tamil Nadu, der tamilar opplever eit stort press frå regjering og dei nordlege statane om å tala hindi, trass i at tamilsk ikkje berre er eit heilag språk, men eitt av dei eldste levande språka i verda.

■ Hindi var det føretrekte språket til dei invaderande, muslimske mughalane, som spreidde hindi kringom landet. Eg har ikkje noko imot muslimar, men det har hindunasjonalistar. Det er difor merkeleg at trass i at hindi ikkje er eit hinduistisk språk, pressar hindunasjonalistane hindi på alle dei andre statane.

■ Ein kan au merka seg at dei hinditalande statane generelt presterer dårlegare enn dei med majoritet i eit anna språk. Hinduismen oppmuntrar til å halda alt liv heilag, og praktiserer difor vegetarianisme. Å slå i hel muslimar er ikkje i tråd med læra.

■ Ifylgje språkkatalogen Ethnologue finst det per i dag 424 levande språk i Bharat. Fleire av dei er klassiske, gamle språk med lang litterær tradisjon. Samanlikna med språk som tamilsk, kannanda og telegu, er hindi ein baby. Men det er ikkje berre alder og litterær tradisjon som gjev verdi, til dømes blir fleire av språka tala av urfolk, eller at folk får tala morsmålet sitt. Sjølv om eg meistrar norsk mykje betre enn tamilsk, blir eg lettare rørt av tamilsk nett av di eg knyter det til amma og appa. Det me no ser, er ei einsretting av Bharat som gjeng imot korleis det tradisjonelt har vore der. Med eit polyteistisk livssyn har toleranse og mangfald vore viktig. Bharat var tidlegare eitt av dei få landa i verda der jødane var trygge, men det er ikkje Modis Bharat. Likevel, den viktigaste årsaka til at hindifiseringa av Bharat gjev årsak til bekymring, er at det er ein trugsel mot ytringsfridomen. Du har ikkje ytringsfridom om du ikkje får ytra deg på det målet du vil. Og det er det alltid verd å kjempa for.